

T.C.
SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

MADEN TETKİK VE ARAMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

2022 YILI
SAYIŞTAY DENETİM RAPORU

Eylül 2023

Tel : 90 (312) 295 30 00
Fax : 90 (312) 295 48 00

www.sayistay.gov.tr
sayistay@sayistay.gov.tr

İnönü Bulvarı No: 45
06520 Balgat-Çankaya/ANKARA

İÇİNDEKİLER

1.	KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ.....	1
2.	KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU.....	9
3.	SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU	9
4.	DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI.....	10
5.	İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	10
6.	DENETİM GÖRÜŞÜ.....	14
7.	DENETİM BULGULARI.....	14

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: 2022 Yılı Sonu Personel Hizmet Sınıfı ve Dağılımı.....	3
Tablo 2: 2022 Yılı Bütçe Ödenek-Gider Gerçekleşmeleri Tablosu.....	4
Tablo 3: 2022 Yılı Bütçe Gelir Gerçekleşmeleri Tablosu.....	7
Tablo 4: Maden Ruhsatları.....	17
Tablo 5: Kalite Sertifikaları.....	17
Tablo 6: KDV Hesaplarının Yılsonundaki Görünümü	21
Tablo 7: Tesisler Hesabının Detay Kodları.....	23
Tablo 8: Erzurum Palandöken Konaklı Jeotermal Sondaj Kamp Şefliğinde Yıl Sonu Listesi	33
Tablo 9: Nevşehir Sondaj Kamp Şefliği Çalışmalarında Kullanılan Malzemelerin Yıl Sonu Durumu.....	33
Tablo 10: 31.12.2022 Tarihi İtibariyle Boru Malzemelerin Mevcut Durumu	42
Tablo 11: 2022 Yılı Öncesinden Kalan Borul Malzemelerin Tedarik Yılları.....	42

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AVRO	: Avrupa Birliği Para Birimi
ÇED	: Çevresel Etki Değerlendirmesi
ETKB	: Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
EBYS	: Elektronik Bilgi Yönetim Sistemi
EKUAL	: Elektronik Kaynaklar Ulusal Akademik Lisansı
ISO/IEC	: Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemi
KDV	: Katma Değer Vergisi
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
MAPEG	: Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü
MBYBS	: Maden Bilişim Yönetim Bilgi Sistemi
MİGEM	: Maden İşleri Genel Müdürlüğü
MTA	: Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü
MTAİC	: MTA Uluslararası Madencilik Anonim Şirketi
PESTLE	: Politik, Ekonomik, Sosyal, Teknolojik, Yasal, Çevreci
SGB	: Strateji Geliştirme Başkanlığı
SGK	: Sosyal Güvenlik Kurumu

BULGU LİSTESİ

A. Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular

1. Buluculuk Hakkı ile İlgili Bilgilerin Mali Tabloya Yansıtılmaması
2. Maden Arama Ruhsatları ve Kalite Sertifikalarının Muhasebe Kayıtlarında Yer Almaması
3. Katma Değer Vergisine İlişkin Hatalı Uygulamalar Neticesinde Kurum Hesaplarında Yüksek Tutarlı ve Sürdürülemez Boyutta Devreden Katma Değer Vergisi Oluşması
4. Kurumun Mülkiyetinde Bulunan Trafoların Muhasebe Kayıtlarında Yer Almaması
5. Mal ve Hizmet Üreten Kuruluşlara Yatırılan Sermayeler Hesabı ve Sermaye Taahhütleri Hesabının Gerçek Durumu Yansıtmaması

B. Diğer Bulgular

1. İdarenin Alacağına Vade Farkına İlişkin Temerrüt Faizinin Tahsil Edilmemesi
2. Taşınır Malların Hurdaya Ayrılmasında ve Hurda Malların Satış İşlemlerinde Hatalı ve Eksik Uygulamalar Bulunması
3. Sondaj Kamplarına Gönderilen ve Sahada Kullanılmak Üzere Bekletilen Kimyasal Malzemelerin Henüz Tüketilmeden Çıkış Kaydının Yapılması
4. Kurumun Satın Alma Süreçleri ile İlgili Uygulamalarında Mevzuata Aykırı Hususlar ve Eksikler Bulunması
5. Kurum Sondaj Faaliyetlerinde Kullanılan Boru-Demir Çelik Malzemelerin Kaynak Planlaması ve Muhafazası Konularında Eksikler Bulunması
6. Kurum Tarafından Yapılan Mal ve Hizmet Alım İhaleler ile İlgili Kabul ve Kontrol Faaliyetlerinde Eksikler Bulunması
7. Kurumun Döviz Cinsinden Teklif Verilen Mal Alımlarında İzlenen Süreç Nedeniyle Kur Farklarının Kurum Aleyhine Gerçekleşmesi
8. Maden Tetkik Arama Faaliyetlerinde Mükerrer Harcamaya Sebep Olabilecek Uygulama Eksikleri Bulunması
9. Kurum Tarafından Ülke Genelinde Yapılan Proje Bazlı Maden Tetkik ve Arama Faaliyetlerinde Proje Danışmanı Olarak Çalışanlar ile Yapılan Protokollerin İçerik ve Veri Güvenliği Açısından Yetersiz Olması

1. KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ

1.1. Mevzuat ve Görevler

Maden Tetkik ve Arama (MTA) Genel Müdürlüğü, ülkemiz maden ve hammadde kaynaklarını araştırmak, rezerv ve tenörlerini tespit ederek ekonomiye kazandırmak amacıyla 22.06.1935 tarihinde 2804 sayılı Kanun ile Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü Genel Direktörlüğü olarak kurulmuştur. Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü Genel Direktörlüğünün adı, 13.12.1983 tarih ve 186 sayılı KHK'nin geçici 5'inci maddesiyle Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü olarak değiştirilmiştir.

Kurumun 2804 sayılı Kanun kapsamında görevleri; yer kabuğunun jeolojik yapısını ve özelliklerini araştırmak, Türkiye'nin jeolojik bilgilerini üretmek, genel jeolojik haritalar ve veri bankası oluşturmak, maden aramak, araştırmak, bulmak, bulunmasına ait alt yapı bilgilerini üretmek, geliştirmek amacıyla inceleme ve çalışmaları yapmak, yaptırmak, Ülkemizin kıta sahanlığına ait bilgiler üretmek, arşivlemek, değerlendirmek ve kullanıcıların erişimine sunmak, yer bilimleri ve madencilik ile ilgili araştırma ve geliştirme faaliyetleri ile analiz/test deney, ürün ve süreç geliştirme çalışmaları yapmak, doğal afetlerle ilgili araştırmalar yapmak ve alt yapı bilgisi oluşturmak, çevre jeolojisi, jeoteknik, arazi kullanım potansiyeli ve Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) konularında görüş oluşturmak, incelemeler yapmak, plan ve harita hazırlamak, alt yapı bilgileri üretmek, görev alanı ile ilgili olarak personel yetiştirmek, yetiştirilmesine yardım etmek, bu amaçla çalışan kuruluşlar ile iş birliği yapmak, uzman kuruluşlar ile uluslararası düzeyde faaliyet yürütmek, yerli ve yabancı gerçek ve tüzel kişilerle bilimsel ve teknik iş birliği yapmak, kongre, sempozyum gibi bilimsel etkinlikleri düzenlemek ve desteklemek, görev alanı ile ilgili yayın faaliyetlerinde bulunmak, fizibilite raporları hazırlamak, dokümantasyon, enformasyon ve bilgi bankası oluşturmak, müze ve arşiv gibi destek birimleri kurmaktır.

2804 sayılı Kanun'da 04.06.2016 tarihinde yapılan değişiklik ile MTA Genel Müdürlüğü görevleri kapsamına giren iş ve hizmet konularında 11.09.1981 tarih ve 2522 sayılı Kamu Kuruluşlarının Yurt Dışındaki İhalelere Katılması Hakkında Kanun'a tabi olmaksızın, bağlı bulunduğu Bakanlık onayı ile yurt dışında arama ve araştırma faaliyetleri yapmaya, bu faaliyetlerin yürütülmesi amacıyla yurt içinde ve yurt dışında şirket kurmaya, yerli ve/veya yabancı gerçek veya tüzel kişilerle yurt içinde ve yurt dışında şirket veya ortaklık kurmaya, imtiyazlı ortak olmaya, şirketler veya ortaklıklarla ilgili her türlü pay, hisse senedi ve diğer

ortaklık paylarını alıp satmaya ve yurt dışında çalışma büroları açmaya yetkili kılınmıştır. Bu çerçevede hazırlanan MTA Genel Müdürlüğünün Yurt Dışı Faaliyetlerine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik 24.8.2017 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

MTA Genel Müdürlüğünün kurum faaliyetlerini yönlendiren ana mevzuat;

- 2804 sayılı Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü Kanunu,
- 3213 sayılı Maden Kanunu,
- 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu,
- Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü Tarafından 4734 Sayılı Kamu İhale Kanununun 3 Üncü Maddesinin (f) Bendi Kapsamında Yapılacak Mal ve Hizmet Alımlarına İlişkin Usul ve Esaslar
- 5686 sayılı Jeotermal Kaynaklar ve Doğal Mineralli Sular Kanunu,
- 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu,
- 6085 sayılı Sayıştay Kanunu.

1.2. Teşkilat Yapısı ve İnsan Kaynakları

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına bağlı bir kurum olan Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, 5018 sayılı Kanuna ekli II-Sayıli Cetvelde belirtilen B- Özel Bütçeli Diğer İdareler arasında yer almaktadır.

Kurum teşkilat yapısı; Genel Müdür ve dört Genel Müdür Yardımcısı, dokuz ana hizmet birimi, beş danışma ve denetim birimi, yedi yardımcı hizmet birimi ile Sivas, Konya, Kızılcahamam, Malatya, İzmir, Balıkesir, Zonguldak, Kocaeli, Adana, Trabzon, Van, Diyarbakır illerinde teşkilatlanmış on iki Bölge Müdürlüğünden oluşmaktadır.

Merkez Birimlerini oluşturan Daire Başkanlıklarının yapılanması teknik dairelerde Daire Başkanı, Koordinatör, Birim Yöneticisi; idari dairelerde ise Daire Başkanı, Şube Müdürü, Şef şeklindedir.

Bölge Müdürlükleri, Genel Müdür Yardımcısı'na bağlı olarak faaliyet göstermektedir. Bölge Müdürlüklerinin yönetimi; 1 Bölge Müdürü, 2 Bölge Müdür Yardımcısı, Planlama Koordinasyon, Jeoloji-Etüt, Sondaj-Hafriyat ve Makine İkmal olmak üzere 4 Başmühendislik ile Personel, İdari İşler, Muhasebe, Büro Satın Alma Servis Şefliklerinden oluşmaktadır.

MTA arama-araştırma çalışmaları yılı yatırım programı çerçevesinde Kuruluş

Kanunu'nun 10'uncu maddesi gereğince hazırlanan ve Bakanlık onayı ile yürürlüğe giren İş Programı kapsamında oluşturduğu projeler ile yürütülmektedir. Projeler, ana hizmet birimlerinin koordinatörlüğünde, Bölge Müdürlüklerinin lojistik desteği ile sürdürülmektedir.

2022 yılı sonu itibarıyla Kurumda istihdam edilen toplam 2763 personelin hizmet sınıfları ile merkez ve taşra teşkilatı itibarıyla dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1: 2022 Yılı Sonu Personel Hizmet Sınıfı ve Dağılımı

Hizmet Sınıfı		Merkez	Bölge	Toplam
Memur	Teknik Hizmetler Sınıfı	1.076	400	1.476
	Genel İdare Hizmetleri Sınıfı	261	218	479
	Avukatlık Hizmetleri Sınıfı	10	0	10
	Sağlık Hizmetleri Sınıfı	12	0	12
	Yardımcı Hizmetler Sınıfı	17	3	20
	Toplam Memur	1.376	621	1.997
Kadrolu İşçi		463	241	704
Sözleşmeli Personel		53	9	62
Genel Toplam		1.892	871	2.763

Ayrıca Kurum adına yurt dışında eğitim gören öğrencilerin 08.04.1929 tarih ve 1416 sayılı Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun çerçevesinde Milli Eğitim Bakanlığı koordinasyonu ile yurt dışına gönderildiği, öğrenci seçiminde MTA tarafından belirlenen konularda eğitim gören öğrencilerin tercih edildiği, ödemelerin tamamının MEB tarafın yapıldığı, Bu şekilde son 5 yılda (2017-2021) 169 öğrencinin eğitim için yurtdışına gönderildiği, gönderilen 169 öğrenciden 83 adedinin Kurumda işe başladığı, 86 adedinin eğitime devam ettiği tespit edilmiştir.

1.3. Mali Yapı

MTA Genel Müdürlüğü 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'na tabi özel bütçeli bir kamu idaresi olup hazineden genel bütçe kanunları ile aldığı ödeneklerin yanında görevleri kapsamında yapmakta olduğu analizler, danışmanlıklar ve sondaj faaliyetleri ile kamuya ait maden sahalarının satışı karşılığında aldığı buluculuk haklarından elde ettiği özel gelirler ile faaliyetlerini yürütmekte ve giderlerini finanse etmektedir.

Kurumun mali işlemleri; 5018 sayılı Kanun'un 49 ve 80'inci maddelerine dayanılarak düzenlenen ve Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği ile belirlenen esaslara uygun olarak Hazine ve Maliye Bakanlığının "*Bütünleşik*

Kamu Mali Yönetim Bilişim Sistemi” üzerinden yürütülmektedir.

Kurumun merkezi mali iş ve işlemleri Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı tarafından, Bölge Müdürlüklerinin mali işlemleri ise muhasebe birimleri tarafından gerçekleştirilmektedir.

Kurum, Genel Müdürlükte bulunan Muhasebe Yetkilisi ve buna bağlı 12 Bölge Müdürlüğünde kurulu muhasebe birimleri ile Genel Müdürlükte 18 ve Bölge Müdürlüklerinde 12 olmak üzere toplam 30 harcama birimi ile mali iş ve işlemlerini yürütmektedir.

2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile MTA Genel Müdürlüğünün 2022 yılı bütçesine 221.975.000,00 TL öz gelirler ve 719.769.000,00 TL hazine yardımı olmak üzere toplam 941.744.000,00 TL gelir ve 941.744.000,00 TL ödenek tahsis edilmiştir. MTA'nın 2022 mali yılı sonu bütçe ödeneği, başlangıç bütçesine yıl içinde eklenen 994.956.629,91 TL ve başlangıç bütçesinden düşülen 203.133.800 TL ödenek ile birlikte toplam 1.733.566.829,91 TL olmuştur.

Tablo 2: 2022 Yılı Bütçe Ödenek-Gider Gerçekleşmeleri Tablosu

2022 YILI GİDER GERÇEKLEŞMELERİ (TL)						
Giderler	Başlangıç Bütçesi	Eklenen	Düşülen	Toplam Ödenek	Yıl Sonu Gerçekleşme	Yıl Sonu Gider Gerçekleşme Oranı (%)
Toplam Gider	941.744.000,00	994.956.629,91	203.133.800	1.733.566.829,91	1.714.350.051,54	98,89
01-Personel Giderleri	335.209.000,00	227.273.545,00	83.573.900	478.908.645,00	475.613.007,80	99,31
02-Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	62.550.000,00	42.005.150,00	14.002.400	90.552.750,00	89.341.955,57	98,66
03-Mal ve Hizmet Alım Giderleri	60.928.000,00	63.944.800,00	13.664.500	111.208.300,00	110.014.116,76	98,93
05-Cari Transferler	33.715.000,00	1.690.000,00	3.850.000	31.555.000,00	31.056.553,31	98,42
06-Sermaye Giderleri	449.342.000,00	531.093.134,91	88.043.000	892.392.134,91	879.374.418,10	98,54
08-Borç Verme	0	128.950.000,00	0	128.950.000,00	128.950.000,00	100

2804 sayılı Kuruluş Kanunu'nun Ek 1'inci maddesi kapsamında MTA Uluslararası Madencilik AŞ (MTAIC)'nin sermaye artırımını için 08-Borç Verme kaleminde 7344 sayılı 2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nun 6'ncı maddesi kapsamında 28.950.000,00 TL gelir fazlası ödenek ekleme işlemi ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu İle Bağlı

Cetvellerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun kapsamında 100.000.000,00 TL ek bütçe işlemi olmak üzere toplam 128.950.000,00 TL ödenek eklenmiş, bu ödeneğin tamamı kullanılmıştır.

Yatırım Programı kapsamında başlangıç ödeneği 449.342.000,00 TL olan sermaye giderlerine 5018 Sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 35'inci maddesi ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Uygulama Tebliğinin (Sıra No:2) VIII- Ödenek Devir İşlemleri bölümünün (b) maddesi gereği önceki yıllarda açılmış akreditiflere ilişkin devredilen kredi artıklarının yılı bütçesinin ilgili tertiplerine 1.135.875,48 TL akreditif artığı ödenek ekleme işlemi, 7344 sayılı 2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nun 6'ncı maddesinin 4'üncü fıkrası kapsamında 174.607.259,43 TL gelir fazlası ödenek ekleme işlemi, 17.307.000,00 TL likit karşılığı ödenek ekleme işlemi, 2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu İle Bağlı Cetvellerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun kapsamında 250.000.000,00 TL ek bütçe işlemi olmak üzere toplam 443.050.134,91 TL ödenek eklenerek sermaye giderleri bütçesi 892.392.134,91 TL olmuş ve 2022 yılı 06-Sermaye Giderleri 879.374.418,10 TL olarak gerçekleşmiştir.

Ayrıca, Genel Müdürlük tarafından yürütülmekte olan ve TÜBİTAK tarafından desteklenen “Özbekistan ve Türkiye'nin Ofiyolitlerle İlişkili Maden Yataklarında Mantonun Etkisi” başlıklı ve 119N747 özel kod numaralı proje kapsamında yapılan çalışmalar için kullanılacak olan 326.828,52 TL Kurum özel hesaplarında yer almaktadır.

Kurumun Yılı Yatırım Programı ve Yılı İş Programı kapsamında yatırım bütçesi, projelere tahsis edilmekte olup 2022 yılı arama-araştırma çalışmaları 101 adet proje (yatırım projesi ve ücretli işler) ve 167 adet kampta yürütülmüştür. Projeler arama-araştırma faaliyeti çerçevesinde olup bunlarla ilgili yapılan alımlar 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 3'üncü maddesinin (f) bendi ve “Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü Tarafından 4734 Sayılı Kamu İhale Kanununun 3 Üncü Maddesinin (f) Bendi Kapsamında Yapılacak Mal ve Hizmet Alımlarına İlişkin Usul ve Esaslar” kapsamında yapılmaktadır. Bu alımlar Usul ve Esaslar'ın 17'nci maddesinin (ç) bendine göre “4734 sayılı Kanunun 22 nci maddesinin (d) bendinde belirtilen ve büyükşehir belediyesi sınırlan dahilinde bulunan idareler için Kamu İhale Kurumunca her yıl güncellenen parasal limit tutarının dört katına kadar olan alımlar.” (2022 yılı için 218.395,00x4=873.580,00 TL'ye kadar olan alımlar)” doğrudan temin usulü ile ve bu tutarları aşan alımlar ise söz konusu Usul ve Esaslar'ın 15'inci ve 16'ncı maddelerine göre ihale usulü ile yapılmaktadır.

Yatırım Projeleri ile Ücretli İşler Kapsamında;

- Maden ve Jeotermal Kaynak Arama ve Araştırmalar projesinde 504.887.161,98 TL,
- Jeolojik ve Jeofizik Araştırmalar projesinde 93.091.557,01 TL,
- Bilimsel ve Teknolojik Araştırmalar projesinde 13.463.492,32 TL,
- Havadan Jeofizik Araştırmalar projesinde 15.601.124,28 TL,
- Havadan Elektromanyetik Araştırmalar projesinde 20.193.491,03 TL,
- Muhtelif İşler projesinde 155.683.168,09 TL,
- Kamu kurum/kuruluşlarına yapılan ücretli işlerde 72.879.163,96 TL,
- İlama Bağlı Kamulaştırma Gideri Kapsamında; 3.575.259,43 TL,

olmak üzere toplam 879.374.418,10 TL harcama gerçekleşmiştir.

Kurum Bütçe Giderleri önceki yıla göre toplamda %55,72 oranında artmış olup bütçe giderlerinin içinde en önemli artış %109,67 oranı ile Mal ve Hizmet Alım Giderlerinde gerçekleşmiştir.

2022 yılı başlangıç bütçesinde 221.975.000,00 TL olarak öngörülen öz gelir 835.322.977,93 TL gerçekleşirken; 719.769.000,00 TL olarak öngörülen hazine yardımı ise 1.090.518.395,00 TL gerçekleşmiştir. Toplam gelir gerçekleşmesi 1.925.841.372,93 TL olmuştur. 2022 yılı bütçe gelir gerçekleştirmelerine ilişkin bilgiler aşağıdaki tablolarda özet olarak yer almaktadır.

Tablo 3: 2022 Yılı Bütçe Gelir Gerçekleşmeleri Tablosu

Bütçe Geliri (TL)	2022 Yılı		
	Gelir Tahmini	Gerçekleşme	
		Miktar	(%)
Alman Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	719.769.000,00	1.090.518.395,00	151,51
Hazine Yardımı (Cari)	376.340.000,00	553.860.395,00	147,17
Hazine Yardımı (Sermaye)	343.429.000,00	536.658.000,00	156,26
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	38.510.000,00	136.892.247,84	355,47
Şartname, Basılı Evrak, Form Satış Gelirleri	30.000,00	27.359,25	91,20
Kitap, Yayın vb. Satış Gelirleri	430.000,00	1.102.394,44	256,37
Laboratuvar Deney ve Analiz Gelirleri	1.500.000,00	4.343.004,92	289,53
Kamu Kurumlarından Alman Maden ve Jeotermal Kaynak Arama ve Araştırma Gelirleri	20.000.000,00	82.243.871,46	411,22
Diğer Hizmet Gelirleri	8.000.000,00	3.598.960,16	44,99
Lojman Kira Gelirleri	550.000,00	900.218,39	163,68
Diğer Taşınmaz Kira Gelirleri	8.000.000,00	21.669.839,22	270,87
Taşınır Kira Gelirleri	0,00	23.006.600,00	-
Diğer Gelirler	183.465.000,00	698.430.730,09	380,69
Kişilerden Alacaklar Faizleri	15.000,00	940,39	6,27
Diğer Faizler	200.000,00	111.311,58	55,66
Buluculuk ve Katkı Payları	17.000.000,00	45.941.312,73	270,24
Maden ve Jeotermal Kaynak Ruhsat Saha Devir Payları	160.000.000,00	606.771.787,80	379,23
Kişilerden Alacaklar	250.000,00	538.286,24	215,31
Yukarıda Tanımlanmayan Diğer Çeşitli Gelirler	6.000.000,00	45.067.091,35	751,12
Net Finansman	0,00	0,00	0,00
Bütçe Geliri Toplamı	941.744.000,00	1.925.841.372,93	204,50

Kurum Bütçe Gelirleri ise önceki yıla göre %67,25 oranında artmış olup bu artışta en önemli pay %153,13 ile Buluculuk ve Katkı Paylarına aittir.

MTA Genel Müdürlüğü Sosyal Tesislerinin 2022 yılı açılış bütçesi 1.847.697,68 TL'dir. Yıl içinde 6.842.418,16 TL gelir elde edilmesine karşılık 6.269.252,47 TL gider gerçekleşmiş olup 2023 yılına 2.420.863,37 TL devredilmiştir.

2804 Sayılı Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü Kanununun Ek 1'inci maddesi ve bu hükme dayanılarak düzenlenen MTA Genel Müdürlüğü Yurtdışı Faaliyetlerine İlişkin Usul ve Esaslar Yönetmeliği'ne göre yurt dışında arama, araştırma ve işletme faaliyetleri yapmak amacıyla kurulan; Türkiye'de yerleşik 261.200.000 TL'si ödenmiş 379.899.600 Türk

Lirası nominal sermayeli MTA Uluslararası Madencilik Anonim Şirketi ile sermayeleri bu çatı şirkete ait bulunan; Sudan Cumhuriyeti'nde yerleşik tamamı ödenmiş 3.000.000 ABD Doları nominal sermayeli MTA Company Limited Şirketi, Özbekistan Cumhuriyeti'nde yerleşik tamamı ödenmiş 3.000.000 ABD Doları nominal sermayeli MTA Tashkent Mining Şirketi ile Nijer Cumhuriyeti'nde yerleşik tamamı ödenmiş 500.000 Avro nominal sermayeli MTAIC Niger Mining Limited Şirketleri vasıtasıyla, MTA Genel Müdürlüğü tarafından yurt dışında da şirketlerin bulunduğu ülke mevzuatı ve esas sözleşmesindeki esaslar dâhilinde maden arama faaliyetleri yapılmaktadır.

1.4. Muhasebe ve Raporlama Sistemi

5018 sayılı Kanuna tabi Özel Bütçeli bir idare olan Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü'nün mali iş ve işlemleri Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı tarafından yürütülmektedir. Kurumun Muhasebe hizmetleri Hazine ve Maliye Bakanlığının “*Bütünleşik Kamu Mali Yönetim Bilişim Sistemi*” (BKMYBS) üzerinden yürütülmektedir. Kurumun mali raporları aynı sistem üzerinden üretilmektedir.

MTA mali işlemlerini 5018 sayılı Kanun ile belirlenmiş muhasebeleştirme ve raporlama kurallarına göre gerçekleştirmektedir. 5018 sayılı Kanun'un 49'uncu maddesinin birinci ve ikinci fıkrasında;

“Muhasebe sistemi; karar, kontrol ve hesap verme süreçlerinin etkili çalışmasını sağlayacak ve malî raporların düzenlenmesi ile kesin hesabın çıkarılmasına temel olacak şekilde kurulur ve yürütülür.

Kamu hesapları, kamu idarelerinin gelir, gider ve varlıkları ile malî sonuç doğuran ve öz kaynağın artmasına veya azalmasına neden olan her türlü işlemlerle garantilerin ve yükümlülüklerin belirlenmiş bir düzen içinde hesaplara kaydedilerek, yönetim ve denetim yetkilileriyle kamuoyuna gerekli bilgilerin sağlanması amacıyla tutulur” denilmektedir.

Çerçeve hesap planı ile düzenlenecek mali raporların şekil, süre ve türleri 5018 sayılı Kanun'un 49 ve 80'inci maddelerine dayanılarak düzenlenip yürürlüğe konulan Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği (GYMY) ile belirlenmiştir.

Kamu İdaresi Hesaplarının Sayıştaya Verilmesi ve Muhasebe Birimleri ile Muhasebe Yetkililerinin Bildirilmesi Hakkında Usul ve Esaslar'ın 5'inci maddesi gereğince hesap dönemi sonunda Sayıştaya gönderilmesi gereken defter, tablo ve belgelerden aşağıda yer alanlar

denetime sunulmuş olup denetim bunlar ile Usul ve Esaslar'ın 8'inci maddesinde yer alan diğer belgeler dikkate alınarak yürütülüp sonuçlandırılmıştır.

- Birleştirilmiş veriler defteri,
- Geçici ve kesin mizan,
- Bilanço,
- Faaliyet sonuçları tablosu,
- Öz kaynak değişim tablosu,
- Bütçelenen ve gerçekleşen tutarların karşılaştırma tablosu,
- İdare taşınır mal yönetimi ayrıntılı hesap cetveli ile idare taşınır mal yönetim hesabı icmal cetveli.

Denetim görüşü, kamu idaresinin tabi olduğu geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki temel mali tabloları olan Bilanço ve Faaliyet Sonuçları Tablosuna verilmiştir.

2. KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU

Denetlenen kamu idaresinin yönetimi, tabi olduğu muhasebe standart ve ilkelerine uygun olarak hazırlanmış olan mali rapor ve tabloların doğru ve güvenilir bilgi içerecek şekilde zamanında Sayıştaya sunulmasından, bir bütün olarak sunulan bu mali tabloların kamu idaresinin faaliyet ve işlemlerinin sonucunu tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir olarak yansıtmasından ve ister hata isterse yolsuzluktan kaynaklansın bu mali rapor ve tabloların önemli hata veya yanlış beyanlar içermemesinden; kamu idaresinin gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğundan; mali yönetim ve iç kontrol sistemlerinin amacına uygun olarak oluşturulmasından, etkin olarak işletilmesinden ve izlenmesinden, mali tabloların dayanağını oluşturan bilgi ve belgelerin denetime hazır hale getirilmesinden ve sunulmasından sorumludur.

3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU

Sayıştay, denetimlerinin sonucunda hazırladığı raporlarla denetlenen kamu idarelerinin mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek, mali rapor ve tablolarının güvenilirliğine ve doğruluğuna ilişkin görüş bildirmek, gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin

hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmekle sorumludur.

4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI

Denetimlerin dayanağı; 6085 sayılı Sayıştay Kanunu, uluslararası denetim standartları, Sayıştay ikincil mevzuatı ve denetim rehberleridir.

Denetimler, kamu idaresinin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek ve mali rapor ve tablolarının kamu idaresinin tüm faaliyet ve işlemlerinin sonucunu doğru ve güvenilir olarak yansıttığına ilişkin makul güvence elde etmek ve mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek amacıyla yürütülmüştür.

Kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile bunları oluşturan hesap ve işlemlerinin doğruluğu, güvenilirliği ve uygunluğuna ilişkin denetim kanıtı elde etmek üzere yürütülen denetimler; uygun denetim prosedürleri ve tekniklerinin uygulanması ile risk değerlendirmesi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Risk değerlendirmesi sırasında, uygulanacak denetim prosedürlerinin tasarlanmasına esas olmak üzere, mali tabloların üretildiği mali yönetim ve iç kontrol sistemleri de değerlendirilmiştir.

Denetimin kapsamını, kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile gelir, gider ve mallarına ilişkin tüm mali faaliyet, karar ve işlemleri ve bunlara ilişkin kayıt, defter, bilgi, belge ve verileri (elektronik olanlar dâhil) ile mali yönetim ve iç kontrol sistemleri oluşturmaktadır.

Bu hususlarla ilgili denetim sonucunda denetim görüşü oluşturmak üzere yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edilmiştir.

5. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ve buna bağlı olarak çıkarılan Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği ile kamu idarelerinde iç kontrol sisteminin kurulması zorunlu hale gelmiştir.

İç kontrolün işleyişi ile ilgili ayrıntılı hükümler, 26.12.2007 tarihli ve 26738 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği, İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar ile Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yayımlanan rehberlerle belirlenmiştir. 2022 yılı denetimi kapsamında, mezkûr mevzuat

çerçevesinde, MTA Genel Müdürlüğü iç kontrol sistemi aşağıdaki şekilde değerlendirilmektedir:

Kontrol Ortamı Standartları

Kurum organizasyon yapısı içerisinde görev, yetki ve sorumluluklar ile yetki devirleri ve sınırları tam ve açık bir şekilde belirlenip yazılı hale getirilmiştir. İdarede "Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri" ile ilgili eğitim ve bilgilendirme çalışmaları yeterlidir. Personelin işe alınması, yer değiştirmesi, görevde yükselmesi, yeterlilik-performans değerlendirmesi ile disiplin hükümlerine yönelik insan kaynakları politikası tam olarak belirlenmiş ve kurum çalışanlarına duyurulmuştur. 26.01.2022 tarih ve 184316 sayılı Makam Oluru ile İç Denetim Birim Başkanlığı tarafından hazırlanan "MTA Genel Müdürlüğü Hassas Görev Belirleme Rehberi" yürürlüğe girmiştir. Kurumun tüm birimlerinin katılımlarıyla hazırlanan MTA Genel Müdürlüğü Risk Yönetimi Eylem Planı ile Hassas Görev Envanteri İç Kontrol İzleme ve Yönlendirme Kurulu tarafından son hali verilerek 13.12.2022 tarih ve 272448 sayılı Makam Oluru ile onaylanarak yürürlüğe girmiştir.

Risk Değerlendirme Standartları

İdare, kendi birimleri ve personelinin katkılarıyla içerik olarak mevzuata uygun stratejik plan hazırlamış ve en son hazırlanan 2019-2023 Stratejik planı yürürlüğe konulmuştur.

Kurum bütçesinin performans hedefleri ve faaliyetlerle ilişkilendirildiği, Stratejik Plan kapsamında, Kurumun Stratejik Riskleri kurum personelinin katılımıyla PESTLE (Politik, Ekonomik, Sosyal, Teknolojik, Yasal, Çevreci) analizi ile belirlenmiştir.

2024-2028 Stratejik Plan çalışmaları 26.04.2022 tarih ve 2022/7 Sayılı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Genelgesi ile başlatılmış olup, hazırlık çalışmaları kapsamında stratejik planlama ekibi ile birlikte Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı koordinasyonunda yeni stratejik plan döneminde amaç, hedef ve stratejilerin geliştirilebilmesi için mevcut stratejik plan döneminde yer alan hedeflere ulaşıp ulaşılmadığı, hangi yönlerin geliştirilmesi gerektiği ve Kurumun kontrolü dışında gerçekleşen olumlu ve olumsuz gelişmelerin değerlendirilmesi amacıyla 20.06.2022 ve 29.09.2022 tarihlerinde durum analizi toplantıları gerçekleştirilmiştir.

Stratejik Planlama ekibi ile birlikte Faaliyet Alanları-Ürün ve Hizmetler, Paydaş-Ürün/Hizmet Matrisi, Mevzuat Analizi, PESTLE Analizi yapılmıştır. Paydaş analizleri, GZFT (Güçlü, zayıf, fırsat, tehditler) Analizi ve Kurum Kültürü Analiz verileri İç Denetim Birimi

Başkanlığı tarafından İç ve Dış Paydaş Anketleri kapsamında hazırlanan GZFT Danışmanlık raporundan alınmıştır. İdare performans programı içerik olarak mevzuata uygun şekilde hazırlanmış ve zamanında yayımlanmıştır.

2019-2023 yıllarını kapsayan stratejik planında yer alan amaçlar doğrultusunda belirlenen hedeflere ilişkin Kurumun karşılaştacağı riskler ile risk önleyici, düzeltici ve etki azaltıcı kontrol faaliyetleri belirlenmiştir. Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı tarafından; Genel Müdürlüğün risk yönetimi stratejisinin belirlenmesi, risk yönetimine ilişkin organizasyon yapısının oluşturulması, risklerin tespit edilmesi, değerlendirilmesi, gözden geçirilmesi ile izleme ve raporlama prosedürlerinin belirlenmesine yönelik hazırlanan "Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü Kurumsal Risk Yönetimi Yönergesi" Yönetim Encümenininin 31.12.2021 tarihli ve 11610 sayılı kararıyla Risk Strateji Belgesi olarak yürürlüğe girmiştir. Risklerin kaydedilmesine yönelik olarak "*Birim Risk Yönetimi Eylem Planı (SGD-PLN-06)*" tüm birimler tarafından hazırlanmış olup, "*Kurum Risk Yönetimi Eylem Planı (SGD-PLN-07)*" hazırlık çalışmaları devam etmektedir.

Kontrol Faaliyetleri Standartları

Kurum organizasyon yapısı içerisinde görev, yetki ve sorumluluklar açık bir şekilde belirlenip yazılı hale getirilmiş, iş akış süreçleri belirlenmiştir.

İdarenin yaptığı görevlendirmelerde, görevler ayrılığı ilkesini dikkate aldığı, Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile ilgili eğitim ve bilgilendirme çalışmalarının yapıldığı, personelin işe alınması, yer değiştirmesi, görevde yükselmesi ve disiplin işlemlerinin genel mevzuat hükümlerine göre yapıldığı, bu hususlara yönelik insan kaynakları politikası belirlendiği, hassas görevlere ilişkin prosedürlerin belirlendiği, ihtiyaç analizine dayalı hizmet içi eğitim planlamasının yapıldığı görülmüştür.

Yetki devirleri ve sınırları İmza Yetkileri Yönetmeliği çerçevesinde yazılı olarak belirlenmiştir. Bununla birlikte Kurum imza yetkileri yönetmeliğinin güncelleme çalışmaları devam etmektedir. Her yıl Merkez Harcama Birimleri tarafından Bölge Müdürlüklerine arazi kamplarının iş ve işlemlerine yönelik olarak harcama ve ihale yetkisi devri Makam Olur'u ile yapılmaktadır. Ön mali kontrol sistemi, İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar'a uygun olarak kurulmuştur. Ancak Kamu idaresinin kendisine ait ayrıca bir ön mali kontrol yönergesi mevcut değildir. Kurumda yapılan denetimlerde ön mali kontrol faaliyetlerinin yeterli olmadığı görülmüştür.

Bilgi ve İletişim Standartları

İdare faaliyet raporu içerik olarak mevzuata uygun hazırlanmıştır. İdarenin Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı mevcuttur ve içerik olarak Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği'ne uygundur.

Bilimsel Dokümantasyon ve Tanıtma Dairesi Başkanlığı tarafından kayıt ve dosyalama sisteminin güncel ve güvenilir olması için çalışmalar yürütüldüğü gözlemlenmiştir. Ancak, Kurumda yapılan denetimlerde maden arama, araştırma, analiz gibi pek çok ARGE faaliyeti ile satın alma ve ön muayene/kabul/kontrol işlemleri başta olmak üzere yönetsel konuların çoğunda ihtiyaç olan tüm kurumca kullanılabilir bir yönetim bilgi sistemi veya maden ARGE faaliyetleri için süreci tamamen kapsayıcı bir intranet sisteminin bulunmadığı görülmüştür.

Kurumun başlıca görev alanında yer alan jeoloji araştırma faaliyetleri; ülkemiz doğal kaynaklarının aranması ve araştırılmasına yönelik jeolojik özelliklerin tespiti, maden aramacılığı, enerji hammadde aramacılığı, doğa kaynaklı afet ve çevre kirliliği ve buna benzer Kurum görev tanımlarını kapsayan birçok çalışmaya alt yapı oluşturmak üzere; yer kabuğu yapısının ve jeodinamik evriminin anlaşılmasına yönelik stratigrafi, tektonik, sedimentoloji, paleontoloji, petrografi, petroloji, uzaktan algılama alt bilim dallarında yapılan çalışmalar ile birlikte; deprem jeolojisi kapsamında aktif tektonik, paleosismoloji, aktif volkan izleme ve sismo-tektonik konularında yapılan güncel jeolojik çalışmaların yapıldığı pek çok madencilik ve ARGE sürecinde; kapsayıcı bir yönetim bilgi sistemi veya maden ARGE yönetim sistemi şeklinde bir programın bulunmaması/kullanılmamasının, kamp şeflikleri-kamplar-Bölge Müdürlükleri-Merkez Birimleri arasındaki çoğu iletişimin mail yoluyla gerçekleştirilmesine sebep olduğu görülmüştür. Kurum tarafından ülke geneline bölge müdürlükleri, kamp şeflikler ve proje bazlı yayılmış faaliyetlerin tamamını yönetim-analiz-kontrol süreçlerini de içerecek şekilde kapsayıcı bir sistemin kurulmasının kamu kaynaklarının kullanılmasında ve maden ARGE faaliyetlerinde etkinlik ve verimlilik açısından da uygun olacağı değerlendirilmektedir.

İdare faaliyet raporlarının kurumun web sitesinde yayınlandığı, Kurumda Standart Dosya Planına uygun şekilde belgelerin dosyalanıp arşivlendiği, ayrıca Elektronik Belge Yönetim Sistemi Belgenet üzerinde de aynı uygulamanın yapıldığı, mevcut bilgi yönetim sistemlerinin bilgi güvenliğini ve yedekleme gerekliliklerini sağlayacak şekilde dizayn edilip ISO 27001 Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemine sahip olan Kurumun buna uygun şekilde güvenlik ve yedekleme prosedürlerini oluşturduğu ancak fiziksel risklere yönelik olarak Felaket

Kurtarma Merkezinin henüz kurulmadığı görülmüştür.

İzleme Standartları

İç Kontrol İzleme ve Yönlendirme Kurulu Makam Olur'u ile kurulmuş olup MTA Genel Müdürlüğü İç Kontrol Yönergesi kapsamında görev ve sorumluklar belirlenmiştir.

Her yıl İç Kontrol Sistemi Değerlendirme Raporu hazırlanarak üst yöneticiye sunulmaktadır

İç Denetim Birimi Başkanlığında 6 adet iç denetçi bulunmaktadır. İç denetim biriminin iç kontrol sistemine ilişkin denetim ve raporlama çalışmaları mevcut olup her iç denetim faaliyetinde iç kontrol sisteminin yeterliliği değerlendirilmektedir.

6. DENETİM GÖRÜŞÜ

Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü 2022 yılına ilişkin yukarıda belirtilen ve kamu idaresi tarafından sunulan geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki mali rapor ve tablolarının, "Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular" bölümünde belirtilen hesap alanları hariç tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir bilgi içerdiği kanaatine varılmıştır.

7. DENETİM BULGULARI

Raporda yer alan bulgular, denetimler sonucunda tespit edilen hususlara kamu idaresi tarafından verilen cevapların değerlendirilmesi suretiyle düzenlenmiştir.

A. DENETİM GÖRÜŞÜNÜN DAYANAĞI BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: Buluculuk Hakkı ile İlgili Bilgilerin Mali Tabloya Yansıtılmaması

3213 sayılı Maden Kanunu uyarınca Kurum tarafından buluculuk hakkı kapsamında gelir elde edilmesine rağmen, buluculuk belgesine dayanak teşkil eden ve hukuki olarak yararlanma yetkisi veren buluculuk haklarına ilişkin herhangi bir bilginin mali tablolara yansıtılmadığı tespit edilmiştir.

Buluculuk kavramı, 3213 sayılı Maden Kanunu'nun "Tanımlar" başlıklı 3'üncü

---

maddesinde; “Herhangi bir ruhsat döneminde bir kaynak veya rezervin ulusal maden kaynak ve rezerv raporlama koduna göre hazırlanmış rapor sonucunda ortaya çıkartılması.” olarak tanımlanmıştır.

Buluculuk hakkı ise mezkur Kanun’un “Buluculuk hakkı” başlıklı 15’inci maddesinde;

“Ruhsat sahibi, arama ve/veya işletme ruhsatı süresince Ulusal Maden Kaynak ve Rezerv Raporlama Koduna göre hazırlanan teknik raporlar ile kaynak veya rezerv olarak bildirdiği madenlerin bulucusu sayılır. Bu hakkı talep eden ruhsat sahibine buluculuk belgesi verilir.

Buluculuğa konu madenin bulucusu dışında bir başkası tarafından işletilmesi halinde, bu alandan üretilen maden için tahakkuk eden buluculuk hakkı her yıl haziran ayı sonuna kadar bu alanda üretim yapan kişiler tarafından hak sahibine ödenir.”

İfadeleri ile düzenlenmiştir.

Nitekim Kurum tarafından buluculuk hakkı kapsamında 2022 yılı içinde 34.752.712,35 TL gelir elde edilmiştir.

Ancak, söz konusu gelire dayanak teşkil eden buluculuk haklarına ilişkin herhangi bir bilgi mali tabloda mevcut değildir. Muhasebe mevzuatı gereğince yararlanma yetkisi veren bir hakkın da muhasebeleştirilmesi gerekmektedir.

Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliği’nin “260 Haklar hesabı” başlıklı 194’üncü maddesinde bu hesabın; “bedeli karşılığı edinilen hukuki tasarruflar ile belirli alanlarda tanınan kullanma ve yararlanma gibi hak ve yetkiler dolayısıyla yapılan ve ekonomik değer taşıyan harcamaların izlenmesi için” kullanılacağı belirtilmiştir.

Buluculuk hakkı için Kanun’da “Ruhsat sahibi, arama ve/veya işletme ruhsatı süresince Ulusal Maden Kaynak ve Rezerv Raporlama Koduna göre hazırlanan teknik raporlar ile kaynak veya rezerv olarak bildirdiği madenlerin bulucusu sayılır. Bu hakkı talep eden ruhsat sahibine buluculuk belgesi verilir.” denilmekte olup buna göre “buluculuk hakkı”, Kurumun bütçesinde önemli bir maliyet kalemi olarak yer alan proje bazlı saha faaliyetlerinden sondaj çalışmaları ile bu çalışmalardan elde edilen çıktılarının analizleri ve sonuç olarak sahanın kaynak veya rezerv bilgisini içeren teknik raporların yazımı ile noktalanın tüm sürecin bir sonuç ürünüdür. Buna göre Buluculuk hakları mali tablolarda maliyet değeri tüm bu süreci kapsayacak şekilde tespit edilmek suretiyle ve maliyet değeri ile yer almalıdır. Kurumun daha

önce buluculuk hakkı elde ettiği sahalar ile maliyet bedelini tespit etme imkanı olmayan haklarının ise iz bedeli ile takip edileceği açıktır.

Maliyet bedeli, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nin "Tanımlar" başlıklı 3'üncü maddesinde; "*Bir varlığın satın alınması, üretilmesi veya değerinin arttırılması için yapılan harcamalar veya verilen kıymetlerin toplamını,*" şeklinde, iz bedeli ise mezkur Yönetmelik'in aynı maddesinde; "*gerçek değeri tespit edilemeyen veya edilmesi uygun görülmeyen ancak, hesaplarda izlenmesi gereken iktisadi kıymetlerin muhasebeleştirilmesinde kullanılan*" bir bedel olarak tanımlanmıştır.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri ve yapılan açıklamalardan anlaşıldığı üzere, her yıl belli tutarda gelir elde edilmesine dayanak teşkil eden buluculuk haklarının, mevzuatın öngördüğü şekilde muhasebe kayıtlarına intikal ettirilip mali tablolara yansıtılmasının gerekli olduğu değerlendirilmektedir.

BULGU 2: Maden Arama Ruhsatları ve Kalite Sertifikalarının Muhasebe Kayıtlarında Yer Almaması

Kurum bünyesinde kullanılan ve faaliyet konusu ile birebir ilişkisi olan maden ruhsatları ve kalite sertifikalarının maddi olmayan duran varlık hesapları kullanılarak mali tablolar ile ilişkisinin kurulmadığı görülmüştür.

Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nin "26 Maddi olmayan duran varlıklar" başlıklı 192'nci maddesinde; "*herhangi bir fiziksel varlığı bulunmayan ve kapsama dâhil kamu idarelerinin belli bir şekilde yararlandığı veya yararlanmayı beklediği aktiveleştirilen giderler ve belli koşullar altında hukuken himaye gören haklar gibi varlıklar*" olarak tanımlanan varlıkların maddi olmayan duran varlıklar hesap grubunda yer alan hesaplara kaydedilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Mezkur Yönetmelik'in "260 Haklar hesabı" başlıklı 194'üncü maddesinde ise, "*bedeli karşılığı edinilen hukuki tasarruflar ile belirli alanlarda tanınan kullanma ve yararlanma gibi hak ve yetkiler dolayısıyla yapılan ve ekonomik değer taşıyan harcamaların*" bu hesapta muhasebeleştirileceği, hesabın işleyişinin düzenlendiği 195'inci maddenin (a) bendinin 2'nci fıkrasında ise hesaplarda kayıtlı olmayan hakların envanteri yapıldıktan sonra 500 Net Değer Hesabı kullanılarak kayıt altına alınması gerektiği düzenlenmiştir.

Maddi olmayan duran varlık amortismanlarının hangi hesaba kaydedileceği Merkezi

Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nin 202'nci maddesinde "268 Birikmiş Amortismanlar Hesabı" olarak ifade edilmiş, 203'üncü maddede de amortisman tutarlarının 268 Birikmiş Amortismanlar hesabının alacağı karşılığında 630 Giderler hesabına kaydedilip giderleştirilmesi gerektiği düzenlenmiştir.

Amortisman ve tükenme paylarının süre, yöntem ve oranları, Muhasebat Genel Müdürlüğü tarafından çıkarılmış olan Amortisman ve Tükenme Payları 47 Sıra No'lu Genel Tebliğ'de düzenlenmiştir. Genel Tebliğ'in "Amortisman ve tükenme payı süre ve oranları" başlıklı 6'ncı maddesinin 2'nci fıkrasında, maddi olmayan duran varlıkların amortisman oranı %100 olarak belirlenmiştir. Bir başka deyişle, maddi olmayan duran varlıkların aktife girdiği yıl sonunda tek seferde amorti edilmesi gerektiği hüküm altına alınmıştır.

Maliyet bedeli ile kayıtlara intikal ettirilmemiş durumda olan maden ruhsatları ve kalite sertifikalarına ilişkin bilgiler şu şekildedir:

Tablo 4: Maden Ruhsatları

Maden Türü	Yürürlükteki Ruhsat Adedi	2022 Yılı İçin Yapılan Harcama Tutarı (TL)	Yürürlük Süresi İçinde Yapılan Toplam Harcama Tutarı (TL)
Endüstriyel Hammadde	98	3.062.343,00	8.324.612,00
Enerji	175	5.421.314,00	15.758.422,83
Metalik	335	10.981.685,00	30.015.066,90
Metalik (+Endüstriyel)	1	157.918,70	157.918,70
Metalik (End. Hammadde)	1	157.918,70	157.918,70
2-b	2	25.635,00	25.635,00
TOPLAM	612	19.646.293,00	54.439.574,13

Tablo 5: Kalite Sertifikaları

Kalite Sertifikası Adı	2022 Yılı İçin Yapılan Harcama Tutarı (TL)	Hak Süresi İçinde Yapılan Toplam Harcama Tutarı (TL)
TS ISO/IEC-27001:2013 BGYS Belgelendirme Ve Gözetim Tetkikleri	-	15.300,00
Yönetim Sistemleri Eğitimleri	51.920,00	153.375,50
TS EN ISO 9001:2015 Kalite Yönetim Sistemi Çalıştay/Uygulama Eğitimi	-	8.319,00
TS EN ISO 9001 Kalite Yönetim Sistemi (KYS) Belgelendirme- Tetkik	-	26.833,00
Yönetim Sistemleri Eğitimleri Gözetim Tetkiki ve Sertifika Yenilenmesi	-	35.400,00
Kalite Yönetim Sistemi Gözetim Tetkik	-	40.469,95
ISO 50001:2018, ISO 14001:2015 ve ISO	-	45.383,40

45001:2018 Yönetim Sistemi Standartlarına Göre Eğitim, Danışmanlık, Doküman Hazırlama ve Uluslararası Kuruluşlardan Belgelendirme Hizmeti Çalıştayı		
ISO 14064-1: 2018 standardı Sera Gazı Emisyonları ve Giderilmesi Miktarının Belirlenmesi ve Raporlanması standardı	95.809,40	95.809,40
TÜRKAK laboratuvar akreditasyon katkı payları	2.497,04	17.300,35
TOPLAM	150.226,44	438.190,60

Yukarıdaki tabloda belirtildiği üzere, 260 Haklar hesabında kaydının olması gereken 54.439.574,13 TL tutarında maden ruhsatı ve 438.190,60 TL tutarında kalite sertifikasının muhasebeleştirilmemesi neticesinde toplamda bilanço 54.877.764,73 TL hatalı sonuç üretmektedir. Bunun yanında, ayrıntısı yukarıda anlatıldığı üzere, 2022 yılında Haklar Hesabı'na kaydedilmeyen tutarların yıl sonunda tek seferde amorti edilmesi gerektiğinden, bu tutarlar yıl sonunda 630 Giderler Hesabı'na yansıtılması gerekmektedir. Ancak, Haklar hesabına kayıt yapılmadığı için bu tutarlar yıl sonunda 630 Giderler Hesabı'na da yansıtılmamıştır. Bu itibarla faaliyet sonuçları tablosu da toplamda 19.796.519,44 TL tutarında olumsuz yönde etkilenmiştir.

BULGU 3: Katma Değer Vergisine İlişkin Hatalı Uygulamalar Neticesinde Kurum Hesaplarında Yüksek Tutarlı ve Sürdürülemez Boyutta Devreden Katma Değer Vergisi Oluşması

Ticari faaliyet kapsamına girmeyen mal ve hizmet alımları ile yapım işlerine ilişkin ödenen katma değer vergisinin (KDV) indirim konusu yapılmasının mümkün olmamasına rağmen 191 İndirilecek KDV hesabına kaydedilmek suretiyle indirim konusu yapıldığı tespit edilmiştir. Buradan hareketle, yapılan harcamaların katma değer vergisi ile ilişkisinin doğru kurulmaması sonucunda indirilecek katma değer vergisinin yüksek boyutlara ulaşarak verginin dönemler arasında yüksek tutarlı olarak devretmesine sebebiyet verildiği görülmüştür.

Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü, Enerji Bakanlığına bağlı özel bütçeli bir kurum olup, “Özel Bütçe” 5018 sayılı Kanun’un “Bütçe türleri ve kapsamı” başlıklı 12’nci maddesinde; *“bir bakanlığa bağlı veya ilgili olarak belirli bir kamu hizmetini yürütmek üzere kurulan, gelir tahsis edilen, bu gelirlerden harcama yapma yetkisi verilen, kuruluş ve çalışma esasları kanunla veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenen”* kamu idaresi olarak tanımlanmıştır.

Kurum, çerçevesi mevzuatla çizilmiş olan görev alanında, yaptığı faaliyetler ile kamu

hizmeti yürütmektedir. Bu kapsamda, merkezi yönetim bütçe kanunu ile kendisine verilen bütçe ile harcamalarını finanse etmektedir. Yapılan harcamaların katma değer vergisi açısından kamu hizmeti olarak ele alınması gerekmektedir. Nitekim, bu durum katma değer vergisi mevzuatında da açıkça düzenlenmiştir.

3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun "Verginin konusunu teşkil eden işlemler" başlıklı 1'inci maddesinde; "Türkiye'de yapılan aşağıdaki işlemler katma değer vergisine tabidir" denildikten sonra, "1. Ticari, sınai, zirai faaliyet ve serbest meslek faaliyeti çerçevesinde yapılan teslim ve hizmetler" ifadelerine yer verilmiş ve devamında kamu kurumlarınca sunulanlar ile ilgili olarak ise;

"...

g) Genel ve katma bütçeli idarelere, il özel idarelerine, belediyeler ve köyler ile bunların teşkil ettikleri birliklere, üniversitelere, dernek ve vakıflara, her türlü mesleki kuruluşlara ait veya tabi olan veyahut bunlar tarafından kurulan veya işletilen müesseseler ile döner sermayeli kuruluşların veya bunlara ait veya tabi diğer müesseselerin ticari, sınai, zirai ve mesleki nitelikteki teslim ve hizmetleri,

...

Ticari, sınai, zirai faaliyet ile serbest meslek faaliyetinin devamlılığı, kapsamı ve niteliği Gelir Vergisi Kanunu hükümlerine göre; Gelir Vergisi Kanununda açıklık bulunmadığı hallerde, Türk Ticaret Kanunu ve diğer ilgili mevzuat hükümlerine göre tayin ve tespit edilir.

Bu faaliyetlerin kanunların veya resmi makamların gösterdiği gerek üzerine yapılması, bunları yapanların hukuki statü ve kişilikleri, Türk tabiyetinde bulunup bulunmamaları, ikametgah veya işyerlerinin yahut kanuni merkez veya iş merkezlerinin Türkiye'de olup olmaması işlemlerin mahiyetini değiştirmez ve vergilendirmeye mani teşkil etmez."

İfadelerine yer verilmiştir. Buna göre yasal metinden de anlaşılacağı üzere kamu kurumlarınca sağlanan ticari, sınai, zirai ve mesleki nitelikte olmayan teslim ve hizmetler KDV'nin konusuna girmemektedir.

Nitekim söz konusu madde ile yapılan düzenlemenin ayrıntısı, Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliği'nin verginin konusuna ilişkin "Kamu Kurum ve Kuruluşları, Dernek ve Vakıflar ile Mesleki Kuruluşların Vergilendirilmesi" başlıklı (I/B-2) bölümünde de açıkça yer almıştır. Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliği'nin "Kamu Kurum ve Kuruluşları,

Dernek ve Vakıflar ile Mesleki Kuruluşların Vergilendirilmesi” başlıklı bölümünde; “3065 sayılı Kanunun (1/3-g) maddesinde sayılan; genel bütçeye dâhil idareler, özel bütçeli idareler, il özel idareleri, belediyeler ve köyler ile bunların teşkil ettikleri birlikler, üniversiteler, dernek ve vakıflar ile her türlü mesleki kuruluşların ticari, sınai, zirai ve mesleki faaliyet kapsamına girmeyen, kuruluş amaçlarına uygun teslim ve hizmetleri vergiye tabi değildir.” ifadesi ile bahse konu husus daha net bir şekilde açıklanmıştır.

3065 sayılı Kanun’un “Vergi indirimi” başlıklı 29/1 inci maddesinde, mükelleflerin, yaptıkları vergiye tabi işlemler üzerinden hesaplanan KDV’den, bu Kanun’da aksine hüküm olmadıkça, faaliyetlerine ilişkin olarak kendilerine yapılan teslim ve hizmetler sırasında hesaplanan KDV ile ithalat sırasında ödenen KDV’yi indirebilecekleri hükme bağlanmıştır. Ancak; mezkur Kanun’un 30/a maddesine göre, vergiye tabi olmayan veya vergiden istisna edilmiş bulunan malların teslimi ve hizmet ifası ile ilgili alış vesikalarında gösterilen veya bu mal ve hizmetlerin maliyetleri içinde yer alan KDV'nin indiriminin mümkün olmadığı belirtilmiştir. Ayrıca yine mezkur Kanunun 33/1 inci maddesinde “Bu Kanuna göre indirim hakkı tanınan işlemlerle indirim hakkı tanınmayan işlemlerin bir arada yapılması halinde, fatura ve benzeri vesikalarda gösterilen katma değer vergisinin ancak indirim hakkı tanınan işlemlere isabet eden kısmı indirim konusu yapılır.” denilmiştir. Bu hüküm ve açıklamalar çerçevesinde Kurumun İndirilecek KDV ve dolayısıyla Devreden KDV uygulamalarının hatalı olduğu açıkça görülmektedir.

Kurum, maden arama faaliyetlerinde yaptığı işlemleri üç farklı biçimde gerçekleştirmektedir. Bunları şu şekilde sınıflandırmak mümkündür:

- Kurumun kendi ruhsat sahasında, kurumun bütçe imkanlarıyla gerçekleştirilen maden arama faaliyetleri,
- Kurumun kendi ruhsat sahasında, sondaj hizmeti satın alarak gerçekleştirilen maden arama faaliyetleri,
- Başka ruhsat sahasında, kurumun kendi imkanlarıyla, ücret karşılığında sağladığı maden arama faaliyetleri,

Yer verilen maden arama faaliyetlerinin gerçekleştirme biçimine göre, yapılan harcamaların katma değer vergisi karşısındaki durumu da değişiklik göstermektedir. Kurumun, kendisine mevzuatla verilen kamu hizmetini gerçekleştirmek için kendi ruhsat sahasında, kendi bütçe imkanlarıyla yaptığı faaliyet katma değer vergisinden istisna olmasını, özel sektöre ya da başka bir kamu kurumuna ücret karşılığında sağladığı maden arama faaliyetleri ise katma değer

vergisinin doğmasını gerektirmektedir.

Ancak, Kurum'un katma değer vergisi uygulamasında yukarıda açıklanan faaliyetin niteliği dikkate alınmadan, bütün harcamalar katma değer vergisine tâbiymiş gibi ele alınmaktadır. Bunun sonucu olarak, katma değer vergisinin muhasebeleştirilmesinde kullanılan hesaplar yanlış kullanılarak, mali tabloların hatalı sonuçlar üretmesine sebebiyet verilmektedir.

Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nin "191 İndirilecek katma değer vergisi hesabı" başlıklı 125'inci maddesinde, bu hesabın; *"katma değer vergisi mükellefi kamu idarelerince katma değer vergisi mükellefiyetine konu mal ve hizmet satın alınması sırasında ilgililere ödenen katma değer vergisi"* için, "391 Hesaplanan katma değer vergisi hesabı" başlıklı 303'üncü maddesinde ise, *bu hesabın; "katma değer vergisi mükellefi kamu idarelerince teslim edilen mal veya ifa edilen hizmetler üzerinden hesaplanan katma değer vergisi"* için kullanılacağı belirtilmiştir. Buna ek olarak, ay sonlarında bu iki hesabın birbirine mahsup edilip, verginin ödenmesi ya da devretmesine yönelik belirlemenin yapılacağı ifade edilmektedir. Hesaplanan KDV'nin, İndirilecek KDV'den büyük olması neticesinde kalan tutarın 360 Ödenecek Vergi Fonlar Hesabı'na kaydedilip ödenecek vergi olarak muhasebeleştirileceği, tersi durumda ise 190 Devreden Katma Değer Vergisi Hesabı'na kaydedilip diğer dönemlere devredeceği düzenlenmiştir.

Kamu idaresinde, faaliyet ayrıştırması yapılmayıp bütün harcamalardan doğan katma değer vergisi 191 İndirilecek KDV hesabında muhasebeleştirilmektedir. Bunun neticesinde 31.12.2022 tarihi itibarıyla katma değer vergisi hesaplarının görünümü şu şekilde oluşmuştur;

Tablo 6: KDV Hesaplarının Yılsonundaki Görünümü

Hesap Adı	Borç Toplamı	Alacak Toplamı	Kalan Tutar
191 İndirilecek KDV	159.852.127,77	159.852.127,77	0,00
391 Hesaplanan KDV	90.605.151,50	90.605.151,50	0,00
190 Devreden KDV	288.988.047,95	22.248.086,69	266.739.961,26

Yer verilen mevzuat ve yapılan açıklamalardan görüldüğü üzere, Kurumun katma değer vergisi yönetiminde mevzuatta belirtilen hususlara uyulmaması ile birlikte hatalı uygulamalar neticesinde devreden katma değer vergisi tutarları sürdürülemez boyuta ulaşmış olup, bilançoda yer alan katma değer vergisi hesaplarının olması gereken sonucu yansıtması için 190-191-391 No.lu hesap kodlarında kayıtların mevzuat ve muhasebe standartlarına uygun yapılması gerekmektedir.

BULGU 4: Kurumun Mülkiyetinde Bulunan Trafoların Muhasebe Kayıtlarında Yer Almaması

Mülkiyeti Kurum'a ait olan ve genel müdürlük ile bölge müdürlüklerinin yerleşkesi içinde bulunan, yapım ve bakım maliyetleri yüksek değer ihtiva eden trafoların muhasebe kayıtlarında yer almadığı görülmüştür.

Taşınır, 08.01.2007 tarih ve 26407 No.lu Resmi Gazete'de yayımlanan Taşınır Mal Yönetmeliği hükümlerine göre kayıt altına alınmakta ve bu kayıtlar da 27.12.2014 tarih ve 29218 No.lu Resmi Gazete'de yayımlanan Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliği kapsamında muhasebeleştirilmektedir.

Taşınır Mal Yönetmeliği'nin "Taşınırın kaydı" başlıklı 12'nci maddesinde; Taşınırın kayıt altına alınmasının esas olduğu ve önceki yıldan devren gelen taşınır ile yıl içinde elde edilme şeklinden bağımsız olarak edinilen ya da herhangi bir şekilde elden çıkarılan taşınırın miktar ve değer olarak kayıt altına alınması ve takip edilmesi gerektiği düzenlenmiştir.

Aynı Yönetmelik'in "Kayıt zamanı, kayıt değeri ve değer tespit komisyonu" başlıklı 13'üncü maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendinde, satın alma suretiyle elde edinilen taşınırın maliyet bedeli ile kaydedileceği; dördüncü fıkrasında da maliyet bedelinin tespitinde Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği hükümlerinin uygulanacağı ifadesine yer verilmiştir. Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nin "Tanımlar" başlıklı 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (u) bendinde, maliyet bedeli; *"Bir varlığın satın alınması, üretilmesi veya değerinin artırılması için yapılan harcamalar veya verilen kıymetlerin toplamı,"* şeklinde tanımlanmıştır.

Taşınır Mal Yönetmeliği, taşınırın niteliğine göre "dayanıklı taşınır" ve "tüketim malzemeleri" olarak iki ayrı şekilde sınıflamıştır. Dayanıklı taşınır, Taşınır Kod Listesinin (B) bölümünde, tüketim malzemeleri de (A) bölümünde detaylandırılmıştır.

Taşınır Mal Yönetmeliği'nin "Tanımlar" başlıklı 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (s) bendinde;

"Tesis: Bir makine veya cihazın ürettiği enerjiyi, sesi, görüntüyü ve benzerini ileten, dağıtan veya bir makine veya cihazın gördüğü işi uzağa taşıyan ya da uzaktaki verileri toplayan, kaydeden makine veya cihazlar arasındaki düzeni sağlayan, birbiriyle entegre

makine ve cihazlardan oluşan, gerektiğinde başka yere taşınabilen ve kullanılamaz hale gelene kadar sanal ambar kayıtlarında takip edilen, çeşitleri ile kod numaraları Taşınır Kod Listesinin (B) bölümü 253 hesap detayında yer alan sistemleri,”

İfadesine aynen yer verilmiştir.

Bu tanıma göre, kayıt altına alınması gereken trafoların, “Tesis” olarak 253 Tesis Makine ve Cihazlar hesabında yer alması gerektiği anlaşılmakta olup, Hazine ve Maliye Bakanlığı internet sitesinde yayımlanan 08.11.2022 tarihli Taşınır Kod Listesinde aşağıda yer verilen tabloda da görüldüğü üzere “Enerji Tesisleri” olarak belirtilen detay kodda muhasebeleştirilmesi gerekmektedir.

Tablo 7: Tesisler Hesabının Detay Kodları

253	01		Tesisler Grubu
253	01	01	İletişim/Haberleşme Tesisleri
253	01	02	Enerji Tesisleri
253	01	03	Görüntüleme, Bilgi Toplama ve Takip Sistemleri
253	01	99	Diğer Tesis ve Sistemler

Yer verilen mevzuat hükümleri ve yapılan açıklamalardan anlaşıldığı üzere, hem kendisi hem de bakım maliyetleri yüksek tutarlarda değer ihtiva eden trafoların envanterinin yapılması ve mevzuatın öngördüğü şekilde muhasebe kayıtlarına intikalinin sağlanması gerektiği değerlendirilmektedir.

BULGU 5: Mal ve Hizmet Üreten Kuruluşlara Yatırılan Sermayeler Hesabı ve Sermaye Taahhütleri Hesabının Gerçek Durumu Yansıtması

2022 yılı içerisinde MTA’ya ait olan bir şirketin sermayesi artırılmış olmasına rağmen ilgili muhasebe kaydının yapılmadığı görülmüştür.

Merkezî Yönetim Muhasebe Yönetmeliği’nin;

“241 Mal ve hizmet üreten kuruluşlara yatırılan sermayeler hesabı” başlıklı 159’uncu maddesinde, mal ve hizmet üreten kuruluşlara yatırılan sermayeler hesabının, mal ve hizmet üreten kuruluşlara nakden veya ayni olarak verilen sermaye tutarlarının izlenmesi için kullanılacağı;

160’ıncı maddesinin birinci fıkrasında, mal ve hizmet üreten kuruluşlara gerek nakdi sermaye ve gerekse ayni sermaye şeklindeki iştiraklerin gerçeğe uygun değerleri ile 241

numaralı hesaba kaydedileceği, bu hesapta kayıtlı tutarların, kuruluşların öz kaynak hesaplarında karşılık olarak yer alan tutarlarla eşit olması gerektiği;

160'ncı maddesinin üçüncü fıkrasında, mal ve hizmet üreten kuruluşlara yatırılan sermayeler hesabında kayıt yapılmasını gerektiren her bir işlemin belgesinin en geç bir ay içinde ilgili kamu idaresi muhasebe birimine intikal ettirileceği;

161'inci maddesinde, mal ve hizmet üreten kuruluşlara taahhüt edilen sermaye tutarlarının 241 mal ve hizmet üreten kuruluşlara yatırılan sermayeler hesabına borç, 247 sermaye taahhütleri hesabına alacak kaydedileceği;

“247 Sermaye taahhütleri hesabı (-)” başlıklı 165'inci maddesinde, sermaye taahhütleri hesabının, mal ve hizmet üreten kuruluşlarla ilgili sermaye taahhütlerinin izlenmesi için kullanılacağı;

166'ncı maddesinde, sermaye taahhüt tutarlarının 247 numaralı hesaba alacak, ilgili malî duran varlık hesabına borç kaydedileceği, yerine getirilen sermaye taahhüt tutarlarının 247 numaralı hesaba borç, taahhüdün yerine getirilme şekline göre ilgili hesaplara alacak kaydedileceği belirtilmektedir.

MTA Uluslararası Madencilik AŞ'nin 161.200.000 TL olan sermayesine 218.699.600 TL ilave edilerek toplam 379.899.600 TL'ye çıkarılmasına karar verilmiş, 17.06.2022 tarihli Bakanlık oluru ile karar kesinleşmiş ve aynı tarihte MTA'ya karar tebliğ edilmiştir. Sermaye taahhüdüne ilişkin söz konusu karar esas alınarak, sermaye taahhüt tutarının 247 numaralı hesaba alacak, 241 numaralı hesaba borç kaydedilmesi gerektiği halde bu kayıt yapılmamıştır.

2022 yılı içinde 218.699.600 TL sermaye taahhüt tutarının 100.000.000 TL'si MTA Uluslararası Madencilik AŞ'ye ödenmiş, ödemeye ilişkin muhasebe kaydı ile ödenen tutara ilişkin taahhüt kayıtları aynı anda yapılmıştır.

MTA'nın dönem sonu mali tablolarında 379.899.600 TL olması gereken “241.01.03.03.00.-MTA Uluslararası Madencilik Anonim Şirketi” hesabının borç kalanı 261.200.000,00 TL olarak görünmektedir.

Yapılan hatalı kayıt sonucunda MTA'nın dönem sonu mali tablolarında; 241 No.lu Mal ve Hizmet Üreten Kuruluşlara Yatırılan Sermayeler Hesabının borç kalanı, 247 No.lu Sermaye Taahhütleri Hesabının alacak kalanı 118.699.600,00 TL eksik görünmektedir.

B. DİĞER BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olmayan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: İdarenin Alacağına Vade Farkına İlişkin Temerrüt Faizinin Tahsil Edilmemesi

Elektrik Üretim Anonim Şirketinin (EÜAŞ) Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğüne olan para borcunun vade farkının ödenmesinde temerrüde düşüldüğü halde hukuki yollara başvurulmadığından vade farkına ilişkin temerrüt faizinin tahsil edilemediği görülmüştür.

Kurumlar arasında yapılan iki adet sözleşme ile Afyon ve Tekirdağ'da bulunan 10 adet kömür arama ruhsatı, belirli bedeller karşılığında MTA'dan EÜAŞ'a devredilmiştir. Sözleşmede yer alan ödeme planlarında anapara ve vade farkı öngörülmüştür.

Sözleşmelerin ilgili maddelerinde “*vadesinde ödenmeyen taksit tutarına ayrıca geciken süreye ilişkin olarak yasal faiz uygulanacaktır*” denilmek suretiyle ödemelerde temerrüde düşülmesi durumunda temerrüt faizi ödeneceği hüküm altına alınmıştır.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun “*Temerrüt faizi*” başlıklı 120'nci maddesinde,

“Uygulanacak yıllık temerrüt faizi oranı, sözleşmede kararlaştırılmamışsa, faiz borcunun doğduğu tarihte yürürlükte olan mevzuat hükümlerine göre belirlenir. ... Akdî faiz oranı kararlaştırılmakla birlikte sözleşmede temerrüt faizi kararlaştırılmamışsa ve yıllık akdî faiz oranı da birinci fıkrada belirtilen faiz oranından fazla ise, temerrüt faizi oranı hakkında akdî faiz oranı geçerli olur”;

“*Faizlerde, iratlarda ve bağışlamada temerrüt faizi*” başlıklı 121'inci maddesinde,

“Faiz veya irat borcunu ya da bağışladığı bir miktar parayı ödemekte temerrüde düşen borçlu, icra takibine girişildiği veya dava açıldığı günden başlayarak, temerrüt faizi ödemekle yükümlüdür. Buna aykırı olarak yapılan anlaşmalar, ceza koşulu hükümlerine tabi olur. Temerrüt faizine, ayrıca temerrüt faizi yürütülemez”.

denilmektedir.

Yukarıda yer alan mevzuat hükümleri göre borçlu, faiz borcunun ödenmesinde

temerrüde düştüğünde alacaklı tarafından icra takibine girişildiği veya dava açıldığı günden başlayarak temerrüt faizi ödemekle yükümlüdür.

Gerek mevzuat hükümleri gerekse sözleşmede ayrıca gösterildiği üzere söz konusu temerrüt faizinin ödenmesi gerektiği hususunda tereddüt bulunmamaktadır.

MTA ile EÜAŞ arasında imzalanan 16.11.2015 tarihli sözleşme kapsamında Afyon ili dahilinde bulunan 5 adet kömür sahasının 6. Yıl (2021) Taksit Bedeli 40.277.197,09 TL (24.787.065,70 TL Anapara + 15.490.131,39 TL Vade Farkı) olup son ödeme tarihi 01.12.2021'dir. EÜAŞ 24.787.065,70 TL'yi vade tarihi olan 01.12.2021 tarihinde MTA Genel Müdürlüğü hesabına yatırmıştır. Ancak 05.11.2021 tarih Seri A-32873 sayılı fatura tutarı olan 15.490.131,39 TL'yi 30.12.2021 tarihinde yatırmış olduğundan dolayı vade farkına ilişkin **130.702,76 TL** temerrüt faizi oluşmuştur.

MTA ile EÜAŞ arasında imzalanan 01.11.2017 tarihli sözleşme kapsamında Tekirdağ ili dahilinde bulunan 5 adet kömür sahasının 4. Yıl (2021) Taksit Bedeli 100.499.863,52 TL (30.058.461,10 TL Anapara + 70.441.402,42 TL Vade Farkı) olup son ödeme tarihi 17.11.2021'dir. EÜAŞ 30.058.461,10 TL'yi vade tarihi olan 17.11.2021 tarihinde MTA hesabına yatırmıştır. Ancak 05.11.2021 tarih Seri A-32872 sayılı fatura tutarı olan 70.441.402,42 TL'yi 30.12.2021 tarihinde yatırmış olduğundan dolayı vade farkına ilişkin **881.308,79 TL** temerrüt faizi oluşmuştur.

Yapılan incelemede söz konusu sözleşmeye ilişkin borçların anaparasının EÜAŞ tarafından MTA'ya zamanında ödendiği ancak vade farkının ödenmesinde temerrüde düştüğü, vade farkının gecikmeli ödemesi dolayısıyla ortaya çıkan toplam **1.012.011,55 TL** temerrüt faizinin MTA tarafından tahsil edilemediği ve buna dair 31.12.2022 itibariyle herhangi bir hukuki işlem başlatılmadığı görülmüştür.

BULGU 2: Taşınır Malların Hurdaya Ayrılmasında ve Hurda Malların Satış İşlemlerinde Hatalı ve Eksik Uygulamalar Bulunması

Kurumda yapılan taşınır mal denetimlerinde taşınır malların hurdaya ayrılma ve sonraki süreçlerinde hatalı uygulamalar görülmüş olup söz konusu hatalı uygulamalar aşağıda detaylandırılmıştır;

- Hurdaya Ayrılan Taşınırlar İçin Hurdaya Ayırma Tutanağı Yerine İmha Tutanağı Düzenlenmesi

Kurumda yapılan denetimlerde taşınır hurda ve imha prosedürlerinin hatalı uygulandığı tespit edilmiştir.

Taşınır Mal Yönetmeliği'nin "Hurdaya ayırma nedeniyle çıkış" başlıklı 28'inci maddesinde **hurdaya ayırmalar** ile ilgili olarak,

"(1) Ekonomik ömrünü tamamlamış olan veya tamamlamadığı halde teknik ve fiziki nedenlerle kullanılmasında yarar görülmemekle hizmet dışı bırakılması gerektiği ilgililer veya özel mevzuatı çerçevesinde oluşturulan komisyon tarafından bildirilen taşınırlar, biri işin uzmanı olmak kaydıyla harcama yetkilisinin belirleyeceği en az üç kişiden oluşan komisyon tarafından değerlendirilir..."

(3) Komisyonca hurdaya ayrılmasına karar verilenler için ise Kayıttan Düşme Teklif ve Onay Tutanağı düzenlenir."

Denilmektedir. Buna göre ilgili idareler hurdaya ayırmak üzere kayıttan düşmek istediği taşınırlar için öncelikle bu taşınırlar için bir komisyon kurmaları gerekmekte olup bu komisyon tarafından hazırlanacak teknik gerekçeli rapor/tutanak üzerine ilgili taşınırlar "hurdaya ayırma" şeklinde kayıttan düşülebilecektir. Sonrasında ise kayıttan düşülmek istenen taşınırlar için Yönetmelik'in "Belge ve Cetveller" başlıklı 10'uncu maddesi e bendinde yer alan Kayıttan Düşme Teklif ve Onay Tutanağı (Örnek: 10) düzenlenecektir.

Taşınır Mal Yönetmeliği'nin "Hurdaya ayırma nedeniyle çıkış" başlıklı 28'inci maddesinde **imha edilmesine** karar verilen taşınırlar ile ilgili olarak,

" (5) Birinci fıkraya göre harcama yetkilisince oluşturulacak komisyon tarafından ekonomik değerinin olmadığı veya teknik, sağlık, güvenlik ve benzeri nedenlerle imha edilmesinin şart olduğuna karar verilen taşınırlar, harcama yetkilisinin onayı ile imha edilir. İmha, komisyon veya komisyonun gözetiminde uzman kişiler tarafından yapılır. Bu işleme ilişkin ayrıca bir imha tutanağı düzenlenir. İmha işleminde özel mevzuat hükümleri öncelikle dikkate alınır."

Denilmektedir.

Ayrıca Yönetmelik eki Kayıttan Düşme Teklif ve Onay Tutanağında (Örnek No:10) kayıttan düşme nedeni olarak "Hurdaya ayrılarak teknik, sağlık, güvenlik vb. nedenlerle imha edilmek" ve ya "Hurdaya ayrılarak, madeni ve ahşap olarak ayrı ayrı satılmak" şeklinde seçenekler sunulmuştur.

Yönetmelik'in ilgili kısımlarında görüldüğü üzere hizmet dışı bırakılmasına karar verilen taşınırın öncelikle hurdaya ayrılmasına karar verilmesi, sonrasında eğer imha edilmesi gerekiyor ise imha tutanağı düzenlenmesi gerekmektedir.

Özetle hurdaya ayrılmasına ve imha edilmesine karar verilen taşınırlar için Yönetmelik hükmünde yer alan “Komisyonca hurdaya ayrılmasına karar verilenler için Kayıttan Düşme Teklif ve Onay Tutanağı düzenlenir.... imha edilmesinin şart olduğuna karar verilen taşınırlar için ayrıca bir imha tutanağı düzenlenir, ...” ifadesinde de açıkça belirtildiği üzere imha edilmesine karar verilen taşınırlar için ayrıca imha tutanağı düzenlenmesi gerekmekte imha edilmeyecek taşınırlar için ise imha tutanağı düzenlenmeyip sadece hurdaya ayırma tutanağı düzenlenecektir. Aksi durumda hurdaya ayrılmasına karar verilip satılmasına veya bir başka kurum veya kuruluşa bedelsiz devri düşünülen taşınırlar ile ilgili imha tutanağı düzenlenmesi taşınırların imha edildiği anlamına gelecek ve bu taşınırların izinin tamamen silinmesi sonucunu doğuracaktır.

Denetimlerde hurdaya ayrılmasına ve imha edilmesine karar verilen taşınırlar için mevzuata uygun bir uygulamanın yapılmadığı, hurdaya ayırma tutanağı yerine sadece imha tutanağı düzenlendiği, imha tutanağına konu edilen taşınırların da M.K.E. Kurumuna teslim edildiği veya daha önce imhasına karar verilen taşınırların ilgili birim ambarlarında muhafaza edildiği tespit edilmiştir. Yapılan incelemede söz konusu işlemlerin 2008/8 Sayılı Kurum Genelgesi çerçevesinde yapıldığı görülmüştür. MTA'nın Taşınır Mal Yönetmeliği'nin Uygulanması ile İlgili 2008/8 Sayılı Genelgesi'nin “İmha Yoluyla Çıkış İşlemi” başlıklı 16'ncı maddesinde,

“16. 1. Taşınırın kaybolması, çalınması, yıpranması, kırılması, yanması, bozulması, teknik ve fiziki nedenlerle kullanılmasında yarar görülmemesi durumunda ve ekonomik ömrünün tamamlanmış olması nedeniyle harcama yetkilisi biri işin uzmanı olmak üzere, en az 3 kişiden oluşacak şekilde bir imha komisyonu kuracaktır. Komisyonca yapılan değerlendirme sonucunda taşınırın imha edilmesi hakkında gerekçeli kararı yazılı olarak harcama yetkilisine bildirecektir...

16. 3. Merkez harcama birimlerinde hurdaya ayrılan dayanıklı taşınırlar merkez harcama birimlerinde Makine İkmal Dairesi bünyesinde bulunan hurda ambarına teslim edilecektir. Bölge Müdürlüklerinde ise imha işlemleri neticesinde Makine İkmal Dairesi Başkanlığı bünyesinde bulunan Hurda Ambarı Sorumlusu tutanak düzenledikten sonra M.K.E. Kurumu Hurdasan İşletme Müdürlüğüne teslim edilecektir. ve teslim belgesi ilgili muhasebe

birimine gönderilerek kayıtlardan düşülecektir.”

Denilmektedir.

Genelge'nin 16'ncı maddesinde görüldüğü üzere, hizmet dışı bırakılmasına karar verilen taşınırlar için öncelikle imha tutanağı düzenlenip sonrasında ilgisine göre imha veya hurdaya ayırma işlemi yapılmaktadır. Taşınır Mal Yönetmeliği'ne göre imha işlemi yok edilme işlemi olup imha edilen/edilmesi gereken taşınırın ekonomik değeri bulunmamakta veya sağlık ve güvenlik gibi hassas nitelikleri taşıması gerekli iken hurdaya ayrılan taşınırın ise ekonomik değeri bulunmakta ve sağlık/güvenlik gibi hassas nitelikleri taşımaması gerekmektedir.

Sonuç olarak Genelge uyarınca yapılan taşınır imha ve hurdaya ayırma işlemleri Taşınır Mal Yönetmeliği'nde belirtilen usullere aykırı olduğu değerlendirilmektedir.

- Taşınırlarda Kullanılmaz Hale Gelme, Yok Olma veya Sayım Noksanı Nedeniyle Çıkış Hallerinde Yapılması Gereken Araştırmanın Yapılmaması, Gerekli Tutanağın Tutulmaması

Yapılan denetimlerde yıpranma, kırılma veya bozulma gibi nedenlerle kullanılamaz hale gelen taşınırlar için kayıttan düşme teklif ve onay tutanağı dışında gerekli araştırmayı içeren herhangi bir tutanak düzenlenmediği tespit edilmiştir.

Yönetmelik'in "Kullanılmaz hale gelme, yok olma veya sayım noksanı nedeniyle çıkış" başlıklı 27 inci maddesinde;

“(1) Tüketim malzemelerinin özelliklerinde, ağırlıklarında veya miktarlarında meydana gelen değişimler nedeniyle oluşan fireler, sayımda noksan çıkan taşınırlar, çalınma, kaybolma gibi nedenlerle yok olan taşınırlar ya da yıpranma, kırılma veya bozulma gibi nedenlerle kullanılamaz hale gelen taşınırlar ile canlı taşınırın ölmesi halinde, Kayıttan Düşme Teklif ve Onay Tutanağı ve Taşınır İşlem Fişi düzenlenerek kayıtlardan çıkarılır.

(2) Eskimiş, solmuş, yırtılmış ve kullanılamayacak duruma gelmiş bayrakların Türk Bayrağı Tüzüğü'nün 38 inci maddesi uyarınca çıkarılan Eskimiş, Solmuş, Yırtılmış ve Kullanılamayacak Duruma Gelmiş Bayrakların Yok Edilmesi Usul ve Esaslarını Gösterir Yönetmelik hükümleri gereğince ilgili yerlere teslim edilmesinde de birinci fıkra hükmü uygulanır.

(3) Birinci ve ikinci fıkralarda belirtilen hallerde kasıt, kusur, ihmal veya tedbirsizlik olup olmadığı araştırılarak sonuçları ayrı bir tutanakta belirtilir ve 5 inci madde hükmüne

göre işlem yapılır...” Denilmektedir. Buna göre yıpranma, kırılma veya bozulma gibi nedenlerle kullanılamaz hale gelen taşınırlar için Kayıttan Düşme Teklif ve Onay Tutanağı düzenleyerek kayıtlardan çıkarılması istenmeden önce ilgili taşının yıpranma, kırılma veya bozulma nedeniyle ilgili ayrıca bir tutanak düzenlenip varsa sorumluları tespit edilip yine Yönetmelik’in 5’inci madde hükmüne göre işlem tesis edilmesi gerekirdi. Ancak yapılan denetimlerde hurdaya ayrılan taşınırların birkaç tanesi dışında hiç birisi için bu anlamda bir araştırma yapılmadığı ve tutanak düzenlenmediği görülmüştür.

- Hurda Yönetimi, Muhafazası ve Bunlardan Makine ve Kimya Endüstrisi’ne Satışı Yapılanların Teslimine Dair İş ve İşlemlerde Eksikler Bulunması

Kurum tarafından icra edilen hurda yönetim ve hurda satış/teslim belgelerinde eksiklikler olması nedeniyle mevcut hurda depolarının denetime elverişli olmadığı tespit edilmiştir.

Taşınır Mal Yönetmeliğine göre tutulan Kayıttan Düşme Teklif ve Onay Tutanağında (KDTOT) ilgili kısma “Hurdaya ayrılanın satılacağı” bilgisi girilmesi üzerine bazı taşınırlar MKE’ye satışı yapılmaktadır. Ancak MKE’ye yapılan söz konusu teslimlere dair düzenlenen belgelerin içerisinde sadece kantar fişi bulunmakta olup, özellikle bu teslim kapsamında hangi teknolojik demirbaş ve tesis makine cihazın olduğuna dair herhangi bir liste eklenmemektedir. Dolayısıyla;

-Daha önce hurdaya ayrılarak farklı mahallerde toplanan taşınırların hangi parti teslimine konu edildiği,

-Bu taşınırların MKE’ye teslim edilip edilmediği,

-Ambarlarda mevcut hurdaların hangi KDTOT ile ilgili olduğunun tespitinin imkansız olduğu,

-KDTOT’ların ekinde hatalı şekilde imha listelerinin de konulması sebebiyle bu taşınırların tamamının imha kapsamındaki taşınırlardan mı yoksa MKE’ye teslim edilen taşınırlarda mı olduğu,

Konularında tereddütler hasıl olmaktadır.

Kurumun özellikle taşra birimlerinde pek çok depoda maden arama, sondaj ve araştırma neticesinde elde edilen karotlar ile şahit numunelerin muhafaza edilmesi nedeniyle zaten oldukça yetersiz kalan sarf malzemesi, demirbaş ve hurda depolarının bilgi ve belge yoksunluğu

da eklenince bu konuda tamamen kontrolsüz ve denetimsiz bir ortam gelişeceği ortadadır.

Özetle taşınırların gerek ekonomik ömrünce kullanımları sırasında gerekse kayıttan düştükten sonraki safhalarda icra edilecek iş ve işlemlere hangi taşınırların konu edildiğine dair belgelerin ve bu işlere dair işlem zincirinin belge ve liste şeklinde dosya ortamında muhafaza edilmesinde, sarf malzemeleri ve dayanıklı taşınırlar için uygun ve elverişli depo imkanlarının geliştirilmesinde, taşınırların tamlık ve işlemlerin hukuka uygunluk denetimleri açısından fayda mülahaza edilmektedir.

BULGU 3: Sondaj Kamplarına Gönderilen ve Sahada Kullanılmak Üzere Bekletilen Kimyasal Malzemelerin Henüz Tüketilmeden Çıkış Kaydının Yapılması

MTA Bölge Müdürlükleri sorumluluk alanlarında sondaj kamplarına gönderilen ve sahada kullanılmak üzere bekletilen kimyasal malzemelerin henüz tüketilmeden taşınır çıkış kaydının yapıldığı, çıkış kaydı yapılan malzemelerin uygun olmayan koşullarda muhafaza edilmeye çalışıldığı, yeterli depolama olanağı olmayan Bölge Müdürlükleri ve kamp şefliklerinin söz konusu malzemeleri sahada muhafazasının oldukça zor olduğu, henüz tüketilmeden çıkış yapılması neticesinde aşağıda listeli tonlarca malzemenin yıl sonu sarf malzeme kayıtlarında gözükmediği tespit edilmiştir.

Taşınır Mal Yönetmeliği'nin Kayıt zamanı, kayıt değeri ve değer tespit komisyonu" başlıklı 13'üncü maddesinde " *Madde 13 – (1) Taşınırlar, edinme şekline bakılmaksızın kamu idaresince kullanılmak üzere teslim alındığında giriş; tüketime verildiğinde, satıldığında, başka harcama birimlerine devredildiğinde, bağışlandığında veya yardım yapıldığında, çeşitli nedenlerle kullanılamaz hale geldiğinde, hurdaya ayrıldığında veya kaybolma, çalınma, canlı taşınırın ölümü gibi yok olma hallerinde çıkış kaydedilir.*" Denilmektedir.

Yönetmeliğin "Tüketim suretiyle çıkış" başlıklı 22'nci maddesinde ise " *Madde 22 – (1) Tüketim malzemeleri, Taşınır İstek Belgesi karşılığında düzenlenecek Taşınır İşlem Fişi ile çıkış kaydedilir. (2) Kamu idarelerinin iç imkanlarıyla kendi kullanımları için üretecekleri dayanıklı taşınırların üretiminde kullanılan taşınırlar için de birinci fıkra hükmü uygulanır. (3) Taşınır İşlem Fişi düzenlenmeden hiçbir şekilde tüketim malzemesi çıkışı yapılamaz. (4) Tüketim malzemelerinin çıkış kayıtları, ambarlara girişlerindeki öncelik sırası dikkate alınarak "ilk giren-ilk çıkar" esasına göre ve giriş bedelleri üzerinden yapılır.*" Hükmü yer almaktadır.

Tüketim suretiyle çıkış yapılan taşınırların muhasebeleştirilmesi konusunda ise Yönetmeliğin "Taşınır giriş ve çıkış işlemlerinin muhasebe birimine bildirilmesi" başlıklı

30'uncu maddesinde "Madde 30 – ....(2) Muhasebe kayıtlarında "150-İlk Madde ve Malzemeler Hesabı"nda izlenen tüketim malzemelerinin çıkışları için düzenlenen Taşınır İşlem Fişleri muhasebe birimine gönderilmez. Bunların yerine, genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinde üç aylık dönemler itibarıyla, diğer idarelerde ise üç ayı geçmemek üzere üst yöneticiler tarafından belirlenen sürede **kullanılmış** tüketim malzemelerinin taşınır II nci düzey detay kodu bazında düzenlenen onaylı bir listesi, en geç ilgili dönemin son iş günü mesai bitimine kadar muhasebe birimine gönderilir" denilmektedir.

Mevzuatta da görüleceği üzere tüketim malzemeleri kullanılmakla çıkışı yapılması gereken taşınır malzemelerdir. Dolayısıyla satın alındığı gün veya Taşınır İşlem Fişi ile giriş kaydının yapıldığı gün TİF çıkış kaydı yapılan veya ertesi gün tüketim yerlerine gönderilmekle çıkış kaydı yapılan malzemeler değildir. Aksi durumda tüketim malzemelerinin depolardaki ve sahada kullanılmayan kısımlarının kayıtsız kalması gibi hukuken izaha muhtaç durumlar ortaya çıkabilecektir.

MTA Genel Müdürlüğünün 2022 yılı denetimleri kapsamında taşrada bulunan Bölge Müdürlükleri ve Kamp Şeflikleri bünyelerindeki depolar ve sahalardan bazıları denetlenmiştir. Sahada yapılan denetimlerde:

1 - MTA Doğu Karadeniz Bölge Müdürlüğü (Trabzon)'nde yerinde yapılan denetimlerde aşağıdaki hususlar tespit edilmiştir;

MTA Genel Müdürlüğünün 2022-33-36 kod no'lu proje kapsamında faaliyet sürdüren, Erzurum Palandöken Konaklı Jeotermal Sondaj Kamp Şefliğinde, NOV 750 sondaj makinası ve ekipmanları (çamur pompaları, çamur tankları, DP, DC, vinç, forklift, karavanlar v.s.), aşırı soğuklar nedeniyle verilen ara dolayısıyla, kurulu halde beklemektedir.

Sondaj şantiyesinin güvenliğini sağlamak amacıyla, 8 (sekiz) mahalli işçi, 3 vardiya, vardiyada ikişer kişi olmak üzere sürekli nöbet tutmaktadır. MTA personeli olarak da, Malatya Bölge Müdürlüğü ve Sivas Bölge Müdürlüğü personeli dönüşümlü olarak kampa nezaret etmekte ve bir taraftan sondaj makinası ve ekipmanlarının bakım ve onarım işlerini yürütmektedirler.

24.01.2023 tarihi itibarıyla sahada aşağıda belirtilen miktarlarda çamur kimyasalları ve muhafaza boruları stoğu bulunmakta olup sahada veya kamp şefliği bünyesinde başkaca kapalı bir depo bulunmamaktadır. Sahada bulunan ve daha önce tüketim çıkışı yapılan ancak taşınır mali kayıtlarında bulunmayan malzemeler aşağıda sayılmıştır.

Tablo 8: Erzurum Palandöken Konaklı Jeotermal Sondaj Kamp Şefliğinde Yıl Sonu Listesi

Malzemenin Cinsi	Malzemenin Miktarı	31.12.2022 İtibariyle Taşınır Kayıtlarındaki Durumu
Bentonit	Bigbet (17000) kg	Kaydı Yok
Lignosülfanat	7 Palet (4325) kg	Kaydı Yok
CMC HV	500 kg	Kaydı Yok
CMC LV	Torba (600) kg	Kaydı Yok
Kostik Soda	18 Torba (450) kg	Kaydı Yok
Soda Külü	43 Torba (1075)kg	Kaydı Yok
9 5\8 Muhafaza Borusu	10 Adet (115) metre	Borsal Malzeme

2 - MTA Orta Anadolu 2. Bölge Müdürlüğü (Konya)'nde yerinde yapılan denetimlerde aşağıdaki hususlar tespit edilmiştir;

2023.33.13.13 Proje numaralı Orta Anadolu Bölgesi Radyoaktif Hammadde Aramaları (Nevşehir ili) Sondaj Kamp Şefliği çalışmalarında kullanılan borsal ve kimyasal malzemeler sondaj lokasyon mahallinde ve Ayhanlar ambar alanında muhafaza edilmektedir. 31.12.2022 tarihinden önce taşınır çıkış işlemleri yapılmış olan dolayısıyla mali kayıtlarda gözükmemekle birlikte yerinde yapılan denetimlerde sahada kullanım için bekletildiği tespit edilen sondaj ve kimyasal malzemelerin 01.02.2023 tarihi itibariyle mevcut durumu aşağıdaki gibidir,

Tablo 9: Nevşehir Sondaj Kamp Şefliği Çalışmalarında Kullanılan Malzemelerin Yıl Sonu Durumu

Malzemenin Cinsi	Ambar Ayhanlar	Ms 1521-M Sarıdır Sondaj Lokasyonu	Ms 1523-M Sarıdır Sondaj Lokasyonu	Ms 705-M Ayhanlar Sondaj Lokasyonu	Toplam	31.12.2022 İtibariyle Taşınır Kayıtlarında
Bentonit (Kg)	6300	875	275	100	7550	Kaydı Yok
Barit (Kg)		1000	650	300	1950	Kaydı Yok
Soda Külü (Kg)	1100		25	25	1150	Kaydı Yok
Toz Polimer (Kg)	85	12,5	25	25	147,5	Kaydı Yok
Cmc-Lv (Kg)	3300	125	100	25	3550	Kaydı Yok
Cmc-Hv (Kg)	550	100	25		675	Kaydı Yok
Pq Tij (Adet)		18	107		125	Kaydı Yok
Hqtij (Adet)	261	226	208	186	881	Borsal Malzeme
Nqtij (Adet)	208			214	422	Borsal Malzeme
2 7/8 Tij (Adet)	280	17	40	41	378	Borsal Malzeme
Hw Muhafaza Borusu (Adet)	216	7	4	52	279	Borsal Malzeme
Nw Muhafaza Borusu (Adet)	189				189	Borsal Malzeme

3 - MTA Orta Anadolu 2. Bölge Müdürlüğü (Konya)'nde 02.02.2023 tarihinde merkez ambarında yerinde yapılan denetimlerde ise,

Merkez ambarda MTA Sondaj Daire Başkanlığı tarafından 2013 tarihinden bu yana gönderilen toplam 2500 Ton muhtelif kimyasal malzemeden Kamplara gönderildikten sonra kalan ve şu an için depoda mevcut miktarın 6,6 Ton olduğu, söz konusu kimyasal malzemelerin Sondaj Daire Başkanlığı üzerinden kayıtlara alındığı ancak bulunduğu ve muhafaza altına alındığı yerin bir başka harcama birimi olan Orta Anadolu 2. Bölge Müdürlüğü (Konya) olduğu, Bölge Müdürlüğü tarafından ambara giriş- kamplara çıkış şeklinde bir kaydın tutulmadığı, ilgili kimyasalların Bölge Müdürlüğüne çıkışının hiç yapılmadığı, dolayısıyla Bölge Müdürlüğü sorumluluk alanındaki ambar üzerinden yapılan sevkiyatların Taşınır Mal Yönetmeliği'ne uygun şekilde kaydının tutulmadığı tespit edilmiştir.

Tüketim malzemelerinin taşınır giriş-tüketim suretiyle çıkış-ambarlar arası devir işlemlerinin Taşınır Mal Yönetmeliği hükümlerine uygun olarak yapılması, tüketilmeyen sarf malzemelerinin çıkış kaydı yapılmaması, sahada kullanılmayan ve bu şekildeki kayıtsız kalan kimyasalların elverişsiz ortamda muhafazasının ve suiistimal riskine açık halde bekletilmesi uygulamasına acilen son verilmesi, bu anlamda kamp şefliklerinde harcama sürecinde görevli olan Kamp Şeflerine Taşınır Kayıt ve Yönetim Sistemi üzerinden yetki tanımlaması yapılması, atılması gereken tüm bu adımlar neticesinde kayıtlarda yer alan yıl sonu kimyasal sarf malzemeleri mevcut durumu ile sahada fiili durum arasındaki çelişkinin ivedilikle ortadan kaldırılması gerekmektedir.

MTA Genel Müdürlüğü merkez ve taşra birimleri ile taşra birimlerinin bir birleri arasında sarf ve dayanıklı taşınır devir hızının yüksek olduğu bir kurum olup Kurumun satın almalarının önemli bir kısmı da projeler kapsamında kamplarda kamp şeflerinin uhdesinde gerçekleşmektedir. Kurumun görevlendirme usulü uyguladığı kamp şefliği müessesesinde kamp şefleri gerçekleştirme görevlisi olarak harcama belgelerine imza atmakta ve pek çok dayanıklı taşınır ve sarf malzemesi piyasadan temin edilmektedir. Alınan sarf malzemeler ve dayanıklı taşınırların Harcama Yetkililiği projenin ilgili olduğu Daire Başkanlıklarında veya Bölge Müdürlüklerinde kalmaktadır. Mevcut uygulamada kamp şefliğinde alım süreci yönetilen ve teslim alınan taşınırların taşınır kayıt yetkilileri bölge ve merkez birimlerinde bulunan ve o taşınırları hiç görmeyen TKY (Taşınır Kayıt Yetkilisi) görevlisi personellerdir. Dolayısıyla mevcut uygulama 5018 sayılı Yasa ve bu Yasaya istinaden çıkarılan Taşınır Mal Yönetmeliği ile kurulan taşınır kayıt, kontrol ve yönetim sistemi ile uyuşmamaktadır. Şöyle ki

taşıra saha personeli olarak faaliyet gösteren ve bu faaliyetleri bazen aylar hatta yılları bulan kamp şefleri harcama sürecinde mali sorumluluğu bulunan personeller olup taşınır malzemenin sarf veya kullanımından sorumlu tutulmamakta, onun yerine taşınır/malzemenin ne alınması sürecinde ne de teslim/kullanım sürecinde görev almayan merkez TKY görevlisi personeller tüm bu taşınır/malzemenin kayıt-kontrol-yönetiminden mali anlamda sorumluluk yüklenmektedir. Yani merkezdeki Taşınır Kayıt Yetkilisi kontrol ve tasarruf alanında olmayan taşınır/malzemenin mali sorumluluğunu üstlenmek durumunda kalmaktadır.

Özetle yukarıda yer alan uygulamalar mevzuatın öngördüğü taşınır kayıt ve kontrol sistemine aykırı olup bu aykırılığın ivedilikle düzeltilmesi gerekmektedir.

BULGU 4: Kurumun Satın Alma Süreçleri ile İlgili Uygulamalarında Mevzuata Aykırı Hususlar ve Eksikler Bulunması

Kurumda ihale ve doğrudan temin kapsamında satın alınan mal, hizmet ve yapım işlerine dair tüm birimlerden belirli tablolar doldurulması istenilmiş ve akabinde doldurulan bu tablolarda yer alan veriler dosya üzerinden ve hazırlanan veriler üzerinden analiz edilmiştir. Yapılan inceleme sonucunda kurum satın alma sürecinde aşağıda sıralanmış olan eksikler tespit edilmiştir;

1- 4734 sayılı Kanun'un 3-f istisna maddesi kapsamında olmayan yani ARGE kapsamına girmeyen bazı alımların bu kapsamda yapılması,

4734/3-f bendinde, “f) (Değişik: 20/11/2008-5812/1 md.) Ulusal araştırma-geliştirme kurumlarının yürüttüğü ve desteklediği araştırma-geliştirme projeleri için gerekli olan mal ve hizmet alımları ile finansmanının tamamı Kanun kapsamındaki bir idare tarafından karşılanarak elde edilen sonuçların bu idare tarafından sadece kendi faaliyetlerinin yürütülmesinde faydalandığı haller hariç, her türlü araştırma ve geliştirme hizmeti alımları,” denilmiş ve Yasa maddesinin ilgili bendinin gerekçesinde “(5812/1) 3 üncü maddenin (f) bendine 5812 sayılı Kanununun 1 inci maddesine ilişkin önerge ile getirilen değişikliğin gerekçesi: (f) bendinde yapılan değişiklikle araştırma-geliştirme hizmetlerinin teşvik edilmesi ve Kanun kapsamındaki idarelerin ortak projeler geliştirmek suretiyle proje sonuçlarından daha fazla fayda sağlanması ile AB müktesebatına da uyum amaçlanmaktadır.”

İfadelerine yer verilmiştir. Buna göre ARGE nitelikli olmayan harcamaların bu bent kapsamında yapılması imkanı bulunmamaktadır. Yapılan incelemede doğrudan ARGE projeleri ile ilgili olmayan sahada projede bulunanların yiyecek, temizlik, kırtasiye gibi genel

yönetim giderleri ile daha çok merkezi birimlerin ihtiyacı mahiyetindeki bazı yönetsel ihtiyaçların 4734/3-f kapsamına dahil istisnai usuller ile yapıldığı görülmüştür.

Kurum cevabında “Yıllık İş Programında yer alan çalışmalar projeye bağı olarak arazi faaliyetleri olabileceği gibi, fiilen arazi faaliyetlerinin olmadığı zamanlarda merkez ve laboratuvar çalışmaları devam edebilmektedir. Merkez Birimleri ve Bölge Müdürlüklerindeki projelerden yapılan harcamalar, arazide yürütülen çalışmaların devamı niteliğinde ve iş programı kapsamında olduğundan projede bulunanların yiyecek, temizlik, kırtasiye gibi harcamaları genel yönetim kapsamında gider olarak değerlendirilmemektedir.” Denilmiş ve yapılan alımların gerekçesi olarak Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü Tarafından 4734 Sayılı Kamu İhale Kanunu’nun 3’üncü maddesinin (f) Bendi Kapsamında Yapılacak Mal ve Hizmet Alımlarına İlişkin Usul ve Esaslar’ın 4’üncü maddesinde yer alan; “b) Araştırma-geliştirme” ifadesinin tanım içeriği gösterilmektedir. Ancak cevapta da gerekçe olarak sunulan mevzuat tanım metni incelendiğinde söz konusu metinde arge harcamaları için “...sondaj, etüt, haritalama, analiz, teknolojik test, jeolojik araştırma, maden arama, jeofizik etüt, deniz ve göllerde yapılacak araştırmalar, çevre sorunları, doğal afetler ile yerbilimleri ile ilgili her türlü bilimsel, teknolojik araştırmalar ve buna benzer araştırma ve geliştirme amacıyla idarenin yıllık iş programında yer alan çalışmaları,” ifadeleri geçmektedir. Dolayısıyla bu metinde arge amacıyla iş programına alınan giderlerden bahsedilmekte ve benzer faaliyet kalemleri sayılırken sondaj, etüt, haritalama, analiz, teknolojik test... gibi arge harcaması olduğu konusunda tereddüt hasıl olmayacak kalemlere yer verilmektedir.

Özetle projede bulunanların yiyecek, temizlik, kırtasiye gibi harcamaları genel yönetim kapsamında giderler olup arge kapsamında harcamalar olduğunu kabule imkan bulunmamaktadır. Aksi durumda kurumun tüm harcamalarının bu kapsamda olduğu gibi yanlış ve hatalı şekilde genişletici bir yorumla kurum satın alımlarının tamamının 4734 sayılı Yasa’nın 3’üncü maddesinin (f) bendi kapsamında istisna çerçevesinde yapılacak mal ve hizmet alımlarına dahil edilmesi gibi bir durum ortaya çıkacaktır.

2- Süre ihtiva eden Doğrudan Teminlerde sözleşme imzalanmaması,

Kamu İhale Genel Tebliği’nde “Madde 22- Doğrudan temine ilişkin açıklamalar

22.1. Genel olarak

...

22.1.1.3. Bu madde kapsamında alımı yapılacak malın teslimi veya hizmetin ya da yapım işinin **belli bir süreyi gerektirmesi durumunda**, alımın **bir sözleşmeye bağlanması zorunlu olup** bir defada yapılacak alımlarda sözleşme yapılması idarelerin takdirindedir. Buna karşılık, 22 nci maddenin (c) bendi kapsamında yapılan alımlarda ise madde metninde belirtildiği üzere sözleşme yapılması zorunludur.” Denilmesine rağmen,

Kurum tarafından yapılan ve tesliminde belli bir süre öngörülen satın almaların tamamına yakınında sözleşme imzalanmadığı,

Teknik mahiyeti olan mal alımlarında (Özellikle detaylı özellik gerektiren demirbaş ve tesis makine cihaz alımlarında) malın özellikleri, donanımı, türü, teslim süreci, teslim yeri, test ve muayene aşaması, garanti belgesi v.b bilgi ve belgelerin tanıtımını ve gereksinimlerini asgari içerecek şekilde bir teknik şartname hazırlanmalıdır. Yapılan denetimlerde belli bir süre sonra teslimi öngörülmesine ve yeterli zaman olmasına rağmen bazı cihaz alımlarında cihazın asgari özelliklerini ve garanti şartlarını işletme dönemini, periyodik bakım evresini detaylıca gösteren bir teknik şartname hazırlanmadığı,

Tespit edilmiştir.

Kurum cevabında özetle kurumun satın almalarını 4734/3-f istisna maddesi kapsamında yaptığı ve Kurum tarafından 3(f) Usul ve Esaslar kapsamında yapılan proje harcamalarına ilişkin olarak Doğrudan Temin marifetiyle yapılan mal ve hizmet alımlarında malın teslimi ya da hizmetin belli süreyi gerektirmesi halinde sözleşme yapma zorunluluğu düzenlenmediğinden bahse konu alımlara ilişkin olarak sözleşme yapma zorunluluğu bulunmadığı ifade edilmektedir.

Öncelikle kurum cevabının aksine denetimlerimiz kapsamında kurumun sadece 3/f istisna kapsamındaki alımları denetlenmemiştir. Kurumun denetim ekibine teslim edilen tablolarda yer alan verilere göre 2022 yılında 5213 adet doğrudan temin alımı bulunmakta olup bunun 660 tanesi 4734/22-a-d-e bentleri kapsamında yapılan alımlardır. 658 adet alım sadece 4734/22-d kapsamında yapılmıştır. Bu 658 adet alımın 547 adedinde sözleşme bedeli verisi bulunmamaktadır. Herhangi bir sözleşme bedeli girilmeyen dolayısıyla sözleşme imzalanmayan bu 547 adet doğrudan temin içerisinde inşaat ve diğer mal/hizmet alımları şeklinde belirli bir süre gerektiren işler bulunmakta olup Kamu İhale Genel Tebliğine göre bu işler için sözleşme imzalanması gerekmektedir.

3- Kurumun Farklı Birimleri Tarafından Yapılan Alımlarda Piyasa Fiyat

---

Araştırmasının ve Yaklaşık Maliyetin Hesabının Rasyonel Yapılmaması Ve Yaklaşık Maliyetlerin Güncellenmemesi,

Kamu İhale Genel Tebliği'nin "Yaklaşık maliyetin üzerindeki teklifler" başlıklı 16'ncı maddesinde;

"16.3. Yaklaşık maliyetin üzerindeki teklifler

16.3.1. Yaklaşık maliyetin üzerindeki tekliflerin kabul edilip edilemeyeceği hususunda tereddütler olduğu anlaşılmaktadır. İhale komisyonu;

a) Yaklaşık maliyet hesaplanırken değerlendirilmeyen her hangi bir husus olup olmadığını,

b) Yaklaşık maliyet güncellenerek tespit edilmişse, güncellenenin doğru yapıp yapılmadığını,

c) Verilen teklif fiyatlarının piyasa rayiç fiyatlarını yansıtmayı yansıtmadığını,

Sorgulayarak verilen teklifleri yaklaşık maliyete göre mukayese eder ve bütçe ödeneklerini de göz önünde bulundurarak, teklif fiyatlarını uygun bulması halinde ekonomik açıdan en avantajlı teklifi ve varsa ikinci teklifi belirlemek veya verilen teklif fiyatlarını uygun bulmaması halinde ihalenin iptaline karar vermek hususunda takdir yetkisine sahiptir.

16.3.2. Yaklaşık maliyetin üzerinde olmakla birlikte teklifin kabul edilebilir nitelikte görülmesi halinde idarenin ek ödeneğinin bulunması veya ilgili mali mevzuatı gereği ödenek aktarımının mümkün olması durumlarında teklifler kamu yararı ve hizmet gerekleri de dikkate alınarak kabul edilebilir. Bu durumda sorumluluk idareye aittir..."

Denilmiştir. Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinin "Yaklaşık maliyetin hesaplanması ve güncellenmesi" başlıklı 11'inci maddesinde,

"....

(3)(Değişik:RG-7/6/2014-29023)Yaklaşık maliyet, güncelliğini kaybetmesi halinde, ilk ilan veya davet tarihine kadar güncellenir." hükümleri yer almaktadır.

Hizmet Alım İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinin "Yaklaşık maliyetin hesaplanması ve güncellenmesi" başlıklı 9'uncu maddesinde,

“ ...

(4) (Değişik: 7/6/2014–29023 R.G./3.md., Geçerlilik: 1/2/2014) Yaklaşık maliyetin, hesaplandığı tarihten itibaren ihalenin ilk ilan veya davet tarihine kadar güncelliğini kaybettiği durumlarda, işi oluşturan unsurlara ilişkin maliyetler idarelerce, endeks üzerinden güncellenir.

(5) Asgari ücret ve diğer işçilik maliyetlerinde ilgili mevzuatından kaynaklanan değişiklikler nedeniyle yaklaşık maliyetin ihale tarihine kadar geçen sürede değişikliğe uğradığının belirlenmesi durumunda, gerekçesi belirtilmek suretiyle ihale komisyonu tarafından, bu maliyetler dikkate alınarak yaklaşık maliyet güncellenir.”

İfadeleri yer almaktadır.

Mal Alım İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinin " Yaklaşık maliyetin hesaplanmasına ilişkin ilkeler " başlıklı 7'nci maddesinde,

“ ...

(7) İhale komisyonu, yaklaşık maliyetin ihale tarihine kadar geçen sürede değişikliğe uğradığını belirlemesi durumunda; değişikliğin gerekçelerini belirtmek suretiyle güncellediği yaklaşık maliyeti dikkate alır.”

İfadesi yer almaktadır.

2022 yılı denetimlerinde kurumda yapılan (2022 yılında ihalesi yapılan veya önceki yıllarda ihalesi yapıp 2022 yılında uygulaması devam eden) alımların yaklaşık maliyet ve sözleşme bedelleri analiz edilmiş olup yaklaşık maliyetlerin belirlendiği takvim ile ihalelerin gerçekleştirildiği takvim arasındaki zaman farkının yaklaşık maliyetlerin güncellenmesini gerektirecek şekilde fazla olduğu, bu zaman farkının yaklaşık maliyetler ile sözleşme bedelleri arasında önemli uyumsuzluklara sebep olduğu, yaklaşık maliyetlerin güncellenmesinde gerekli özenin gösterilmediği tespit edilmiştir. Bu çerçevede yapılan denetimlerde,

Kurumda 2022 yılı öncesi yapılan ve 2022 yılında devam edenler ile 2022 yılında ihalesi yapılarak uygulamaya başlanan ihalelerin adedinin 150 olduğu,

Söz konusu 150 adet ihaleli ve 4734/3-o istisna bendi kapsamında yapılan alımdan yine çoğunluğu 4734/3-o istisna bendi kapsamındaki alımlardan olmak üzere 28 adedinde yaklaşık maliyet ile sözleşme bedelinin kuruş haneleri dahi aynı rakam olduğu,

Yaklaşık Maliyet/Sözleşme Tutarı*100 formülüyle analiz edilen ihaleli alımların 11 adedinde yaklaşık maliyetin sözleşme bedelinden %40 ve üzeri yüksek hesaplandığı,

Tespit edilmiştir.

İhale sürecinin mevzuat ile temel ihale kriterlere uygun, etkin ve sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için yaklaşık maliyetin rasyonel ve gerçekçi belirlenmesi son derecede önemli olup, bunu teminen talep sahibi birim tarafından ilk hesaplandığı tarih ile ihaleye çıkış tarihi arasında geçen sürenin uzunluğu dikkate alınmak suretiyle yaklaşık maliyetin güncellenmiş olması ve yaklaşık maliyetin araştırılmasında/belirlenmesinde/hesaplanmasında uygulama Yönetmeliklerinde yer alan “yaklaşık maliyete ilişkin fiyat ve rayiçlerin tespiti esaslarına” dikkat edilmesi zorunlu olduğundan bu tür hususlarda gerekli özenin gösterilmesi gerekmektedir.

BULGU 5: Kurum Sondaj Faaliyetlerinde Kullanılan Boru-Demir Çelik Malzemelerin Kaynak Planlaması ve Muhafazası Konularında Eksikler Bulunması

Kurum sondaj faaliyetlerinde kullanılan demir çelikten üretilmiş boru malzemelerin tedarik zamanlaması açısından “kaynak planlaması” ve bu tip malzemelerin yetersiz depo imkanları sebebiyle “elverişsiz ortamda muhafazası” konularında tespitler elde edilmiştir.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu’nun “tanımlar” başlıklı 3’üncü maddesi (g) bendinde kamu kaynakları için “g) *Kamu kaynakları: Borçlanma suretiyle elde edilen imkânlar dahil kamuya ait gelirler, taşınır ve taşınmazlar, hesaplarda bulunan para, alacak ve haklar ile her türlü değerleri,*” denilerek “taşınır malları” içerecek şekilde tanımlanmıştır.

Kanun’un “Kamu maliyesinin temel ilkeleri” başlıklı 5’inci maddesinde “ g) *Kamu idarelerinin mal ve hizmet üretimi ile ihtiyaçlarının karşılanmasında, ekonomik veya sosyal verimlilik ilkelerine uygun olarak maliyet-fayda veya maliyet-etkinlik ile gerekli görülen diğer ekonomik ve sosyal analizlerin yapılması esastır*” denilmiştir.

Kanun’un “Mal yönetiminde etkililik ve sorumluluk” başlıklı 48’inci maddesinde ise “*Madde 48- Kamu idareleri, taşınırın yönetimi, kaydı, muhafazası ve kullanımından sorumludurlar.*” Denilmektedir.

Kanun’un “Üst yöneticiler” başlıklı 11’inci maddesinde “... Üst yöneticiler, ..., sorumlulukları altındaki kaynakların etkili, ekonomik ve verimli şekilde elde edilmesi ve

kullanımını sağlamaktan, kayıp ve kötüye kullanımının önlenmesinden, malî yönetim ve kontrol sisteminin işleyişinin gözetilmesi, izlenmesi ve kanunlar ile Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde belirtilen görev ve sorumlulukların yerine getirilmesinden Bakana; mahallî idarelerde ise meclislerine karşı sorumludurlar.” Denilmektedir.

Taşınır Mal Yönetmeliğinin “Sorumluluk” başlıklı 5’inci maddesinde “ *Madde 5 – (1) (Değişik: 14/3/2016-2016/8646 K.) Harcama yetkilileri taşınırların etkili, ekonomik, verimli ve hukuka uygun olarak edinilmesinden, kullanılmasından, kontrolünden, kayıtlarının bu Yönetmelikte belirtilen esas ve usullere göre saydam ve erişilebilir şekilde tutulmasını sağlamaktan sorumludur...*

(3) Kamu idarelerine ait taşınırların muhafazası ile görevli olan veya kendilerine kullanılmak üzere taşınır teslim edilen kamu görevlileri bu taşınırları en iyi şekilde muhafaza etmek, gerekli bakım ve onarımlarını yapmak veya yaptırmak, veriliş amacına uygun bir şekilde kullanmak ve görevin sona ermesi veya görevden ayrılma halinde iade etmek zorundadırlar...

(5) Taşınırların muhafazasından ve yönetilmesinden sorumlu olanların, gerekli tedbirlerin alınmaması veya özenin gösterilmemesi nedeniyle taşınırın kullanılmaz hale gelmesi veya yok olması sonucunda sebep oldukları kamu zararları hakkında, 27/9/2006 tarihli ve 2006/11058 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik hükümleri uygulanır.”

İfadeleri yer almaktadır.

Yönetmeliğin “Taşınır kayıt yetkilileri ve taşınır kontrol yetkilileri” başlıklı 6’ncı maddesinde taşınır kayıt yetkililerinin görev ve sorumlulukları sayılırken “*a) Harcama birimince edinilen taşınırlardan muayene ve kabulü yapılanları cins ve niteliklerine göre sayarak, tartarak, ölçerek teslim almak, doğrudan tüketilmeyen ve kullanıma verilmeyen taşınırları sorumluluğundaki ambarlarda muhafaza etmek.*” Şeklinde taşınırların muhafazasına vurgu yapılmıştır.

Taşınır Mal Yönetmeliği’nin “tanımlar” başlıklı 4’üncü maddesinde taşınır ve tüketim malzemeleri ile ilgili olarak, “*j) Taşınır: Çeşitleri ile kod numaraları Taşınır Kod Listesinin (A) ve (B) bölümlerinde gösterilen taşınırları” ve “ş) Tüketim malzemeleri: Belirli bir hizmetin üretilmesinde kullanılan, kullanımı sonucunda tükenen veya bir süre kullanıldıktan sonra ilk özelliklerini kısmen veya tamamen kaybederek bir daha kullanılmayacak duruma gelen, çeşitleri ile kod numaraları Taşınır Kod Listesinin (A) bölümü 150 hesap detayında yer alan malzemeleri” ifade eder şeklinde tanımlar yapılmıştır.*

Yapılan denetimlerde,

-Kurum sondaj faaliyetlerinde kullanılan boru malzemelerin 150 hesap grubuna dahil alt kodlarda kayıtlı olduğu, uygulamada boru malzemelerin genel olarak “kayda tabi mal” şeklinde takip edildiği,

-31.12.2022 tarihi itibarıyla boru malzemelerin mevcut durumunun aşağıdaki gibi olduğu,

Tablo 10: 31.12.2022 Tarihi İtibarıyla Boru Malzemelerin Mevcut Durumu

YIL SONU BORU MALZEMELER			
Sıra No	Malzeme Kodu	Malzeme Adı	Stok (Adet)
1	150.13.99-3640	Muhafaza Borusu Casing 9.5/8 In	267
2	150.13.99-3757	Muhafaza Borusu Casing 6.5/8 In	211
3	150.13.99-3492	Tij Waraline HQWL 10	23.752
4	150.13.99-3514	Çelik Çekme Boru 114,3 mm x 6 mm	7.143
5	150.13.99-3516	Çelik Çekme Boru 88,9 mm x 5,5 mm	5.043
6	150.13.99-3722	Muhafaza Borusu Casing 13 3/8 In	308
7	150.13.99-5912	9 5/8 Casing (N 80)	336
8	150.13.99-5838	6 5/8 Filtreli Casing (N 80)	170
9	150.13.99-6629	NQWL Tij 3 metre	1.254
10	150.13.99-6969	NXQ Tij W-WALL 3 metre	881
11	150.13.99-6968	HXQ Tij W-WALL 3 metre	608

-Önceki yıllardan tedariki sağlanmış ancak sondaj işlerinde kullanılmamış binlerce boru malzeme (Kurum uygulamasında kayda tabi malzeme olarak geçmektedir) ve yedek parçaları bulunduğu, önceki yıllarda tedariki yapılmış olup sahada bekletilen boru malzemelerin 31.12.2022 itibarıyla tedarik yılları ve adetlerinin aşağıdaki gibi olduğu,

Tablo 11: 2022 Yılı Öncesinden Kalan Borul Malzemelerin Tedarik Yılları

2022 YILI ÖNCESİNDE TEDARİK EDİLMİŞ BORU MALZEMELER TEDARİK YILLARI					
Sıra No	Malzeme Kodu	Malzeme Adı	TİF Giriş Tarihi	TİF No	Giriş Adedi
1	150.13.99-3514	Çelik Çekme Boru 114,3 mm x 6 mm	14.12.2020	2020/472	2500
2	150.13.99-3516	Çelik Çekme Boru 88,9 mm x 5,5 mm	21.12.2018	2018/280	5000
3	150.13.99-3492	Tij Waraline HQWL 10	19.09.2018	2018/204	1500
4	150.13.99-3492	Tij Waraline HQWL 10	2.02.2018	2018/3	5000
5	150.13.99-3514	Çelik Çekme Boru 114,3 mm x 6 mm	18.12.2017	2017/307	4632
6	150.13.99-3516	Çelik Çekme Boru 88,9 mm x 5,5 mm	18.12.2017	2017/307	2000
7	150.13.99-3722	Muhafaza Borusu Casing 13 3/8 In	11.09.2017	2017/194	790
8	150.13.99-5912	9 5/8 Casing (N 80)	21.08.2017	2017/192	866
9	150.13.99-5838	6 5/8 Filtreli Casing (N 80)	21.08.2017	2017/192	1362
10	150.13.99-3757	Muhafaza Borusu Casing 6.5/8 In	21.08.2017	2017/192	461

-Tablolardan görüleceği üzere boru malzemenin büyük çoğunluğunun 2020 yılı ve öncesi yıllara ait olduğu,

- Henüz kullanılmamış ve etiketi dahi üzerinde bulunan boru malzemelerin sahada her türlü olumsuz hava koşullarına ve dolayısıyla korozyon etkisine maruz vaziyette açık ortamda bekletildiği, çok azının zaten yetersiz olan kapalı ortamlarda muhafaza edildiği,

- Buna rağmen boru malzeme alımlarına devam edildiği,

Tespit edilmiştir.

Yukarıda görüldüğü üzere 5018 sayılı Yasa'da kamu kaynakları içerisinde açıkça zikredilen taşınırların ve bu arada Yönetmelik tanımlarına göre bir taşınır grubu olarak sarf malzemelerinin elde edilmesi noktasında "kaynak planlaması"nda ve tedarik sonrası yönetsel konuların başında gelen "taşınır muhafazası" hususunda mevzuatın kaynaklar ile ilgili öngördüğü ve zorunlu kıldığı "*etkili, ekonomik, verimli ve hukuka uygun olarak edinilmesi ve muhafazası*" yükümlülüğüne riayet edilmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir.

BULGU 6: Kurum Tarafından Yapılan Mal ve Hizmet Alım İhaleler ile İlgili Kabul ve Kontrol Faaliyetlerinde Eksikler Bulunması

Kurum personeli tarafından kontrol/kabul faaliyetleri yürütülen/yürütülmüş mal/hizmet alım işlerinde gerekli kontrollerin yapılmadığı, ilgili işlerin kabulüne ve kontrolüne dair mevzuatın öngördüğü usul işlemlerine de uyulmadığı görülmüştür. Yapılan denetimlerde tespit edilen hususlar aşağıda sıralanmıştır:

- **Kurumun mal alımlarında düzenlenen muayene ve kabul tutanaklarının/raporlarının idarece onaya tabi tutulmaması,**

Kurumda yapılan 2022 yılı denetimlerinde Muayene ve Kabul Komisyonlarının sadece Muayene ve Kabul Tutanağı düzenlediği, söz konusu tutanaklarda idare yetkilisi olarak Harcama Yetkilisi'ne onay başlığı/kısmı açılmadığı, ilgili tutanakların/raporların idarece onaylandığına dair ayrıca bir belge de düzenlenmediği, söz konusu belgelerin sistem üzerinden Harcama Yetkilisince kabul veya onay kelimesi geçmeden doğrudan ödeme için ilgili birimlere havale edildiği görülmüştür.

Kurum tarafından düzenlenen Tip Sözleşmede ve ihale dokümanlarında Mal Alımları Muayene ve Kabul Komisyon Tutanağı'nın "idarece kabul/onay" aşamasına yer verilmemiştir. Söz konusu eksik düzenlemenin uygulamada yine aynı sözleşmelerin (4734 Sayılı Kanunun

3'üncü Maddesi (f) Bendi Kapsamında Yapılacak Mal Alımlarına Ait Tip Sözleşme) atfı gereği 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamındaki Mal Alımları Denetim Muayene ve Kabul İşlemlerine Dair Yönetmeliği'nin "kabul" başlıklı 25'inci maddesinde yer alan hüküm ile tamamlanması gerekmektedir. İlgili hükümde aynen "Sözleşme konusu malların denetim, muayene ve testleri tamamlandığında, komisyonun olumlu raporu idarece kabul edilerek, ödemeye ilişkin belgenin düzenlenmesinde esas alınır." Denilmektedir. Buna göre Tip Sözleşme ve onun atfı üzerine Mal Alımları Denetim Muayene ve Kabul İşlemlerine Dair Yönetmeliği'nin "kabul" başlıklı 25'inci maddesi çerçevesinde teslim konu malları için öncelikle bir kabul tutanağı/raporu düzenlenmesi ve ardından ilgili tutanağın idarece kabul edildiğine/onaylandığına dair aynı belge üzerinde veya haricen düzenlenecek başka bir belge üzerinde kabul/onay kaydı bulunmalıdır.

Kamu ihale mevzuatımızda yüklenici ile idare arasındaki yazışmalarda asıl muhatap "kontrol teşkilatı/muayene ve kabul komisyonu" olmayıp bizzat "idarenin kendisidir". Dolayısıyla sadece muayene ve kabul işlemleriyle görevli olan personelin kabul işlemlerinin "onaylanması" veya buna dair raporun "kabul edilmesinde" ve buna dair yükleniciyle olan yazışmalarda idareyi temsile ilişkin görev ve yetkisi bulunmamaktadır. Buradan hareketle Kurum tarafından yapılacak mal alımlarında kabul tutanağının idarece kabul/onay aşamasının atlanmamasının ve Mal Alımları Denetim Muayene ve Kabul İşlemlerine Dair Yönetmelik'in "kabul" başlıklı 25'inci maddesi çerçevesinde işlem tesis edilmesinin görev, yetki ve sorumluluk açısından daha uygun olacağı değerlendirilmektedir.

- **Satın alınan mallar ile ilgili tablolarda alım konusu malın doğrudan temin onay tarihi, muayene ve kabul tarihi, fiili teslim tarihleri ve mali belgelerin tarihleri ile olması gereken tarihler arasında çelişkiler görülmesi,**

Yapılan incelemede kurum personelinin satın alınan mallar ile ilgili fiili teslim tarihinin saptanması konusunda fatura tarihi-muayene kabul tarihi-irsaliye tarihi-taşınır işlem fişi arasındaki mevzuat açısından olması gereken uyumu gözetmeden tabloya hatalı veriler girdiği,

Tablolara girilen verilerden alım konusu malların fiili teslim tarihleri ile Mal Alım Muayene ve Kabul Komisyonu onay tarihlerinin mukayesesinde ise henüz mal teslim edilmeden muayene ve kabul işlemlerinin yapıldığı,

Görülmüştür. Yine ilgili tablolarda Kamu İhale Genel Tebliği'nin 22.1.1.4. maddesinde "Diğer taraftan 22 nci maddeye göre ihtiyaçların karşılanmasında onay belgesi düzenlenmesi, **onayı takiben** ihale yetkilisince görevlendirilen kişi veya kişiler tarafından piyasada fiyat

araştırması yapılması ve buna ilişkin belgelerin dayanakları ile birlikte onay belgesine eklenmesi zorunludur...” ifadesi geçmesine rağmen henüz onay alınmadan ihtiyaçların doğrudan temin edildiği alımlara rastlanılmıştır.

173 Sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği’nde “*Numune üzerine veya tecrübe ve muayene şartıyla satım yapılmak üzere mal sevkiyatı yapılması halinde sevk edilen mallar için sevk irsaliyesi düzenlenmesi zorunludur. Bu tür sevkiyatlarda, malı satıcı taşıyor veya taşıyorsa irsaliye satıcı tarafından, alıcı taşıyor veya taşıyorsa irsaliye alıcı tarafından düzenlenecektir. Ancak, kabule bağlı olan ve bunun için yazılı bir sözleşme bulunan bu tür satışlarda, fatura düzenlenmesindeki on günlük (son düzenlemelerden sonra 7 gün) sürenin kabul tarihinden itibaren başlayacağı tabiidir.*” İfadesi bulunmaktadır. Buna göre; kabule bağlı olan ve bunun için yazılı bir sözleşme bulunan mal alımlarında fatura düzenlenmesindeki 7 günlük süre teslim tarihinden değil kabul tarihinden itibaren başlayacaktır. Yapılan denetimlerde 254 adet mal alımı işinde henüz muayene kabul yapılmadan fatura düzenlendiği tespit edilmiştir.

- **Taşıt kiralamasına ilişkin hizmet alımlarında ihale dokümanı ve Karayolu Taşıma Yönetmeliği uyarınca yaptırılması gereken zorunlu sigortaların varlığına ilişkin belgelerin kontrolünün yapılmaması,**

Yapılan incelemede hizmet alımı yoluyla kiralık olarak kullanılan binek otomobillerin bazılarında Zorunlu Koltuk Ferdi Kaza Sigortasının süresinin bittiği ve buna bağlı olarak A1 yetki belgesinin geçersiz hale geldiği görülmüştür.

İhale dokümanında Zorunlu Koltuk Ferdi Kaza Sigortası ve binek otomobillerde A1 yetki belgesinin bulunması gerektiği belirtilmiştir. Denetim esnasında binek otomobillerden bazılarının Zorunlu Koltuk Ferdi Kaza Sigortalarının 08.02.2022 tarihinde sona erdiği, bu nedenle de A1 yetki belgesinin Ulaştırma Bakanlığınca re’sen düşürüldüğü görülmüştür. Sonuçta, kiralamaya konu binek araçlar bu durumun tespit edildiği 01.11.2022 tarihine kadar sigorta ve A1 yetki belgesinden yoksun olarak çalıştırılmıştır. Dolayısıyla hizmet alımına ilişkin hakedişler düzenlendiği sırada ihale dokümanında belirtilen belgelerin kontrolü tam olarak yapılmadığından, 08.02.2022-01.11.2022 tarihleri arasında, bazı taşıtlar sözleşmeye ve Karayolu Taşıma Yönetmeliği’ne aykırı olarak çalıştırılmıştır.

- **Genel Müdürlükçe ihalesi yapılan ve Bölge Müdürlüklerini de kapsayan binek-arazi aracı kiralama işinde ikili yapıdaki kontrol faaliyetlerinde pek çok eksiklikler bulunması,**

Sahada ve dosya üzerinden yapılan incelemelerde,

-Söz konusu işe ilişkin temin edilen araçlarda araç takip sistemlerinin bulunmadığı,

-Araçların görev sırasında personelin göreve gidiş-dönüş km bilgilerini içeren tutanak ve belgelerin bulunmadığı,

-Araçlardan bozulan-servise giden-muayeneye giden araçların yerine Teknik Şartname hükümlerine rağmen firma tarafından yedek araç temin edilmediği, buna dair tutanak tutulmadığı,

- Bozulan-servise ihtiyacı olan-muayenesi gelen araçların ilgili yerlerine firma personeli yerine Kurum personeli tarafından götürülüp yine Kurum personeli tarafından teslim alındığı, böylece görev mahallinden servis-muayene mahalline kadar kaza gibi durumlarda Kurum personelinin karşılaşılabileceği tüm olumsuz durumlar için risklerin Kurum tarafından üstlenildiği,

-Araçların puantaj formlarının taşradaki kamp şefleri tarafından tutulduğu, söz konusu formların tutulmasında standart uygulamaların olmadığı, Bölge Müdürlükleri ve kamp şefleri arasında farklı uygulamalar olduğu, tutulan puantaj formlarının Genel Müdürlüğe gönderilmesi sırasında ilgili Daire Başkanlığına mail yoluyla gönderildiği, e-belge üzerinden veya başkaca resmi bir ortamda gönderilmediği,

-İlgili işte ikili bir kontrol faaliyeti söz konusu olup aslında gerçek anlamda kontrol faaliyeti yapan taşra birimleri iken bu birimlerde görevli olanlara ihale dokümanlarının paylaşılmadığı, dolayısıyla yapmış oldukları puantajın dışında başkaca hangi hususların ihale dokümanı çerçevesinde önemli olduğu konusunda bilgi sahibi olmayan taşrada görevli personelin etkin bir kontrol yapmasının da mümkün olamayacağı, özellikle cezai müeyyide gerektiren uygulamalar konusunda ilk kontrolü yapanların bilgilendirilmesi, gerekirse bu konuda görevli personel ile iş ve işlem sürecini içeren yazılı iletişim kurulması ihtiyacının bulunduğu,

Tespit edilmiştir.

- **Sondaj hizmet alımlarında kontrol faaliyetlerini tevsik edici belgelerde eksikler bulunması,**

Yapılan denetimlerde,

Sondaj başlama ve sondaj yer teslim tutanaklarının bazı işlerde yüklenicilere imzalatılmadan işlere devam edildiği,

-Sondaj hizmet alımlarına dair mali belgelerin Bölge Müdürlüğü arşivlerinde muhafaza edilmek yerine kamp şefleri tarafından kullanılan ve üçüncü kişilerden kiralanen depo veya otellerde muhafaza edildiği,

-Günlük puantajların yüklenici tarafından doldurulan belgeler üzerinden yapıldığı,

Tespit edilmiştir.

- **Bölge Müdürlükleri Mahalli İşçilik Hizmet Alımlarında İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) eğitimlerinin verilmemesine rağmen gerekli işlemlerin tesis edilmemesi,**

Bölge Müdürlükleri Mahalli İşçilik Hizmet Alımına dair sözleşmelerin 7'nci maddesi 1 No.lu bendinde;

"7.1. Taahhüdün (ilave işler nedeniyle meydana gelebilecek artışlar dahil) yerine getirilmesine ilişkin sözleşmenin uygulanması sırasında, ilgili mevzuat gereğince yapılacak ulaşım, nakliye, her türlü sigorta, vergi, resim ve harç giderleri, işin süresi ve personel sayısı dikkate alınarak ilgili mevzuatına göre hesaplanacak işçilik ücreti, çalıştırılacak işçilerin işe haşladıktan sonra, mesleki eğilim belgesi olmayanlara yüklenici tarafından iş sağlığı ve iş güvenliği eğitimi (24 saat) .iş sağlığı ve iş güvenliği uzmanlarınca verdirilmesi gideri, sözleşme bedeline dahildir" Denilmektedir.

Ayrıca sözleşme içerisinde bulunan 'Birim Fiyat Teklif Cetvellerinde; " *Çalıştırılacak işçilere mesleki eğitim belgesi olmayanlara yüklenici tarafından iş sağlığı ve iş güvenliği eğitimi (24 saat) iş sağlığı ve güvenliği uzmanlarınca verilecektir. 6332 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu gereği iş yerinde işçi başına aylık 20dk. İş güvenliği uzmanı ve 10.dk. İş Yeri Hekimi çalıştırma ile ilgili sorumluluk yüklenicidedir" denilmektedir.*

Yukarıdaki sözleşme hükümlerine göre teklif fiyata dahil eğitimleri vermeyen yüklenicilere sözleşme 16.1.1 maddesi gereğince yerine getirilmeyen yükümlülüklerle ilgili cezai müeyyide uygulanmalı ve hakedişten düşülmesi gerekmektedir. Yapılan denetimlerde sözleşme kapsamında teklif fiyata dahil İSG eğitimlerinin verilip verilmediğine dair kontroller yapılmadığı, verilmeyen durumlarda cezai işlem tesis edilmediği,

Mahalli işçilerin özellikle sondaj mahallerinde son derece riskli ortamlarda çalıştığı göz

önünde bulundurulduğunda İSG eğitim noksanlıklarından mütevellit iş kazası yaşanabileceği,

Tespit edilmiştir.

Yukarıda yer alan eksik ve hataların sorumlusu birim ve personelin ivedilikle uyarılması ve söz konusu uygulamalara son verilmesinin hukuki sorumluluk açısından uygun olacağı değerlendirilmektedir.

BULGU 7: Kurumun Döviz Cinsinden Teklif Verilen Mal Alımlarında İzlenen Süreç Nedeniyle Kur Farklarının Kurum Aleyhine Gerçekleşmesi

Kurumun 2022 yılı denetimlerinde yabancı para birimi üzerinden alıma konu malların muayene ve kabul aşamaları ile ilgili süreçlerin denetiminde aşağıdaki hususlar tespit edilmiştir:

- Yabancı Para Birimi Üzerinden Alıma Konu Malların Muayene ve Kabul Aşamalarında Gecikmeler Görülmesi,

Kurumun 2022 yılı denetimlerinde yabancı para birimi üzerinden alıma konu malların muayene ve kabul aşamaları ile ilgili sürecin yönetilememesi nedeniyle tarihsel sürecin uzadığı, ilgili mal alımlarına dair kurum uygulamalarında standart hale gelmiş sözleşmelerde kur hesabında malın idareye ilk teslim tarihi yerine muayene ve kabul aşaması sonrası düzenlenecek fatura tarihinin esas alınmasının öngörüldüğü böylece tüm bu süreçte yaşanan/yaşanacak gecikmeden kaynaklı olarak kur riskinin kurum üzerinde kaldığı görülmüştür.

Kurum tarafından 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 3/f istisna maddesi kapsamında yapılan ve yabancı para primi içeren mal alımlarına dair kurum uygulamalarında standart hale gelmiş sözleşmelerde ödeme koşulları ve zamanı ile ilgili şu şekilde hüküm bulunmaktadır;

“Sözleşmenin; 12.2.Ödeme koşulları ve zamanı Maddesi,

12.2.3.2. Döviz cinsinden teklif veren yerli yükleniciye; ödemeye ait fatura, muayene ve kabul işleminin bitirilerek kabulün yapıldığının yükleniciye bildirilmesine müteakip, fatura tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan kur esas alınarak T.C. Merkez Bankası Döviz Alış kuru değeri üzerinden Türk Lirası olarak düzenlenecek ve ödeme yüklenicinin vereceği Banka hesabına yapılacaktır.

Fatura muayene kabul tarihinden itibaren 7 (yedi) gün içinde düzenlenecektir.”

Buna göre özellikle sondaj hizmetlerinde ihtiyaç duyulan yüklü miktarlarda mal

alımlarının konu edildiği Kurumun bu çerçevedeki mal alımlarında alım konusu malların teslim edildiği tarih ile muayene kabul aşaması sonrasında düzenlenecek fatura tarihi düzenleme tarihine kadar olan tüm kur riskleri kurum üzerinde kalmaktadır. Yapılan denetimlerde kurum tarafından özellikle sondaj hizmetlerinin ifası kapsamında alınan yüklü miktardaki mal alımlarında alım konusu mallar için ayrıca test aşamaları öngörüldüğü, bu test aşamalarının başlangıcı-süreci-raporlanması-muayene sürecinin tamamlanması ve akabinde kabul tutanağının imzalandıktan sonra faturanın düzenlenmesi sürecinin yaklaşık 1 aylık bir süreyi kapsadığı, dosyaların detaylı incelenmesinde kuruma teslim edilen mallardan muayene için gerekli malzemenin seçilerek test kurumlarına gönderilmesi sürecinin dahi 7-14 gün geciktiği bu şekilde henüz teste yollama aşamasında yaşanan gecikmelerin test raporlarının geldiği tarihten sonra 3-4 gün sonraya kabul aşamasına geçildiği, kabul aşamasından sonra fatura düzenlenmesinin ise 2-3 gün sonraya bırakıldığı böylece malların ilk teslim edildiği tarihten fatura düzenlendiği tarihe kadar geçen sürenin 1 ayı bulduğu ve tüm bu süre boyunca kurdaki artış riskinin sözleşmeler ile kurum üzerine bırakıldığı görülmüştür. Yine yapılan incelemede kurum içi tüm yazışmaların e-belge üzerinden yapılmasına rağmen her bir aşama arasında 4-5 günlük gecikmeler yaşandığı, yine dosyasında bulunan yazışma ve raporlardan hareketle mal alımları için öngörülen test aşamasının aslında “Deney Talep Tarih No- Numune Kabul Tarihi- Deneylerin Yapıldığı/Raporlandığı Tarih” süreçlerinin tamamının en fazla 5 gün sürdüğü, muayene ve kabul aşamasında yaşanan 1 aylık gecikmenin yaklaşık 25 günü ve aşan zamanın kurum içi gecikmelerden kaynaklı olduğu tespit edilmiştir. Bu konuda örnek 2 adet alıma ilişkin veriler aşağıdadır:

a) 1.500 Adet H Çapta Muhafaza Borusu Alınması

-Sevk İrsaliye Tarihleri: 05.10.2022 ve 06.10.2022 tarihleri olduğu, tutanaklarda ise 1500 adet mal alımının 1276 adedinin 06.10.2022, 227 adedinin teslim alınma tarihi olarak 07.10.2022 olduğu yani aslında ilgili malların tamamının 07.10.2022 tarihi itibarıyla kuruma teslim edildiği,

-Muayene Kabul Komisyon Görevlendirmesi: Söz konusu alıma ilişkin komisyonun teşkilinin en son parti mal tesliminden 3 gün sonra 10.10.2022 tarihi olduğu ve söz konusu komisyonun ise ancak 4 gün sonra 14.10.2022 tarihinde muayeneye başladığı

-Muayene aşamasında test süreci ve tarihleri:

Muayene Deney Raporu

Deney Talep Tarih No : 21.10.2022/2022-195234

Numune Kabul Tarihi : 24.10.2022

Deneylerin Yapıldığı/Raporlandığı Tarih : 25.10.2022/25.10.2022

Görüldüğü üzere ilgili alımda numune malların muayene başlama aşamasından da 7 gün sonra ancak teste gönderildiği,

-Muayene Kabul Komisyon Tutanağı: Tutanak tarihi 07.11.2022 olduğu ve tutanakta muayene tarihlerinin 14.10-07.11.2022 tarihleri arasında olduğu, böylece test aşaması tamamlanan malların 13 gün sonra kabulünün yapıldığı,

-Fatura Tarihi: 10.11.2022 tarihi olduğu, burada da kabul tarihinden 3 gün sonra faturanın düzenlendiği,

-Taşınır İşlem Fişi Tarihi: 11.11.2022

Tüm bu bilgiler ışığında kuruma teslimi 07.10.2022 tarihinde tamamlanan 1.500 Adet H Çapta Muhafaza Boruları alım işinde kurun hesabında dikkate alınan fatura tarihi ile (10.11.2022) malların teslim tarihinin (07.10.2022) arasında toplam 33 günlük bir muayene kabul süreci yaşandığı, bu sürecin aslında test aşamasının rapor düzenleme tarihi dahil sadece 5 gün sürdüğü ve yine geri kalan tüm bu süreçte kurlarda olabilecek olası bir riskin tamamının kurum üzerinde bırakıldığı ortadadır.

b) 5.000 Adet H Çapta Tij (Dişsiz) Alınması

Sevk İrsaliye Tarihi : 19.10.2022

Muayene Kabul Komisyon Görevlendirmesi : 20.10.2022

MKK Başlama Tarihi : 21.10.2022

-Muayene aşamasında test süreci ve tarihleri:

*Muayene Deney Raporu-1

Deney Talep Tarih No : 25.10.2022 / 2022-197831

Numune Kabul Tarihi : 27.10.2022

Deneylerin Yapıldığı Tarih : 27.10.2022 / 27.10.2022

*Muayene Deney Raporu-2 (Çekme deneyi)

Deney Talep Tarih No : 03.11.2022 / 2022-204595

Numune Kabul Tarihi : 07.11.2022

Deneylerin Yapıldığı Tarih : 07.11.2022 / 07.11.2022

Görüldüğü üzere ilgili alımda birbirinden bağımsız numune malların muayene başlama aşamasından 13 gün sonra ancak çekme testlerine gönderildiği,

Muayene Kabul Komisyon Tutanağı: Tutanak tarihi 09.11.2022 olduğu ve böylece en son düzenlenen test rapor tarihinden de 2 gün sonra kabulünün yapıldığı,

Fatura Tarihi : 09.11.2022

Taşınır İşlem Fişi : 10.11.2022

Tüm bu bilgiler ışığında kuruma teslimi 19.10.2022 tarihinde tamamlanan 5.000 Adet H Çapta Tij (Dişsiz) alım işinde kurun hesabında dikkate alınan fatura tarihi ile (09.11.2022) malların teslim tarihinin (19.10.2022) arasında toplam 21 günlük bir muayene kabul süreci yaşandığı, bu sürecin aslında birbirinden bağımsız test aşamalarının rapor düzenleme tarihi dahil sadece 5 gün sürdüğü ve yine geri kalan tüm bu süreçte kurlarda olabilecek olası bir riskin tamamının kurum üzerinde bırakıldığı ortadadır.

Kurumun maden arama faaliyetlerinde sürekli ihtiyacı olduğu görülen yüklü miktarlı mal alımları başta olmak üzere yabancı para birimi ile teklife açık mal alımlarında muayene ve kabul süreçlerinde yaşanan gecikmelerin ortadan kaldırılması, bu tip yabancı para birimi ile teklife açık ihalelerde ödeme aşamasının kur riskinin tamamen kurum üzerinde bırakılması uygulamasına ivedilikle son verilmesi, imzalanacak sözleşmelerde veya ihale dokümanında kur hesabında esas alınacak tarihin (ilgili malların bir başka kurumda yapılacak test sürecini de kapsayacak şekilde veya bu sürecin eklenmesi suretiyle) malın kuruma ilk teslim tarihi ile ilişkilendirilmesi, yine ihale dokümanında muayene ve kabul sürecinin mümkün olduğunca hızlanmasını sağlayacak şekilde kurum personelini bağlayıcı hükümler konulmasının kamu kaynaklarının etkin ve verimli kullanımı açısından daha uygun olacağı, aksi durumda muayene ve kabul aşamasında kurum uygulamaları nedeniyle yaşanan tüm gecikmelerin sebep olduğu kur riskinin yine kurum üzerinde kalması durumunun menfi açıdan hukuki sonuçlar doğuracağı değerlendirilmektedir.

- **Dövizli Mal Alımlarında Tip Sözleşmede Öngörülmeyen Ek Bir Süreç Eklenmesi ve Böylece Teslim Sürecinin Uzaması Nedeniyle Kurum Açısından Kur Külfeti Oluşması,**

Yabancı para birimi ile sözleşme imzalanan mal alımlarında Tip Sözleşmede zorunlu kılınmayan “işe başlama talimat” aşaması eklenerek teslim süresinin gereksiz olarak uzatıldığı bunun da kurdaki artış yönlü değişimler karşısında kurum bütçesine ek külfet getirme riski taşıdığı görülmüştür.

Kurum tarafından 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu’nun 3/f istisna maddesi kapsamında yapılan mal alımları için çıkarılan 4734 Sayılı Kanunun 3’üncü Maddesi (f) Bendi Kapsamında Yapılacak Mal Alımlarına Ait Tip Sözleşme’nin “işe başlama tarihi” başlıklı 10.2 maddesi boş bırakılarak alım konusu mallar için gerekmesi halinde bu kısım ayrıca düzenlenmesi öngörülmüştür. Standart hale gelen Kurum uygulamalarında ise sözleşmenin ilgili kısmı aynen “10.2.1. Sözleşmenin imzalanmasına müteakip idare tarafından yüklenicinin kendisine veya tebligat için gösterdiği adrese yapılacak işe başlama talimatının (yabancı istekliler için akreditifin açıklığı tarihinin tebliğinden itibaren) tebliğinden itibaren mal teslim edilecek/işe başlanabilecektir.” Şeklinde hüküm altına alınmakta olup teslim süresi bu “işe başlama talimatının” yüklenici tarafından tebellüğ tarihinden itibaren hesaplanmaktadır. Örneğin yapılan bir ihale sonucunda, yüklenici firmayla 25.05.2022 tarihinde sözleşme imzalanmış olup, işe başlama talimat yazısı 30.05.2022 tarihinde hazırlanmış ve ilgili yazı firma tarafından 03.06.2022 tarihinde tebellüğ edilmiştir. Bu işte 180 günlük teslim süresi sözleşmedeki hüküm gereği sözleşmenin imzalandığı tarih yerine ilgili talimat yazısının tebellüğ tarihi olan ve sözleşmenin imzalanmasından 9 gün sonrasına (03.06.2022 tarihine) bırakılmıştır. Böylece 180 gün içerisinde teslimi yapılması gereken mal alımında süreç sadece bu ek talimat nedeniyle 189 güne uzamıştır. Yine denetlenen diğer iki dosyaya ilişkin bilgiler şu şekildedir:

- CMC LV ve CMC HV Alım işinde 45 günlük teslim süresi olan mal alımında sadece bu ek talimat nedeniyle süreç 8 gün uzatılmış ve ilgili malın teslim süreci 45 günden 53 güne uzamıştır.

-Dijital Test Ekipman Alımı işinde 60 günlük teslim süresi olan mal alımında sadece bu ek talimat nedeniyle süreç 13 gün uzatılmış ve ilgili malın teslim süreci 60 günden 73 güne uzamıştır.

Yabancı para birimi ile sözleşme imzalanan mal alımlarında kurdaki artış yönlü değişimler kurum bütçesinin etkin ve verimli kullanılması açısından bu kadar önemli iken ve

mamul mal alımlarında, yapım işlerinde ve hizmet alımlarındaki gibi kurumun iş yerinde bir üretim/hizmet sunumu da olmayacağından “iş yeri teslimine konu olmayan” mal alımlarında bu şekilde ayrıca bir “işe başlama/talimat tarihi” gibi teslim ilişkisine doğrudan etkileyen ve öteleyen bir ara müesseseye ihtiyaç bulunmamaktadır. Zira ilgili süreç uzadıkça geçen her takvim günü kurdaki olumsuz artışlar nedeniyle kurum kaynakları aleyhine gerçekleşecektir.

Sonuç olarak yabancı para birimiyle teklife açık mal alımlarında ihale dokümanlarının işe başlama-teslim-muayene-kabul süreçlerinin kur riskini en aza indirecek şekilde tasarlanması ve tip ihale dokümanlarında yer alan boşlukların doldurulmasında kur riskini azaltıcı bu ilkeler çerçevesinde işlem tesis edilmesinde fayda mülhaza edilmektedir.

BULGU 8: Maden Tetkik Arama Faaliyetlerinde Mükerrer Harcamaya Sebep Olabilecek Uygulama Eksikleri Bulunması

Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü'nün saha çalışmalarında özellikle daha önce çalışılmış alanlardaki geçmiş faaliyet bilgilerine erişimin mükerrer emek ve kamu harcamalarını önleme konusunda kritik değerde olduğu, bu anlamda diğer kurumlarla bilgi erişimi noktasında istenen seviyede olunmadığı görülmüştür.

Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü merkez ve Bölge Müdürlükleri şeklinde örgütlenmiştir. Maden ARGE faaliyetleri taşrada daha çok açık sahada proje bazlı ve kamp şeflikleri üzerinden zorlu çalışma koşullarında gerçekleşmektedir.

Yapılan denetimlerde proje bazlı ruhsat sahalarında yürütülen çalışmaların daha hızlı ve etkili bir şekilde sürdürülebilmesi için, bu ruhsat sahaları içinde yakın dönemde faaliyet gösteren ve Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğüne bildirilen, kamu veya özel firmalara ait maden arama ve işletme faaliyetleri ile ilgili maden jeolojisi haritalarının, yer altı galeri planlarının, sondaj loglarının ve alınan örneklere ait analiz sonuçlarının MAPEG'den temininin mükerrer çalışmaları ve dolayısıyla kamu kaynağında yaşanabilecek olası israfları önleme açısından son derece önemli olduğu,

MTA Genel Müdürlüğü ile MAPEG arasında 31.10.2019 tarihli “veri paylaşımına ilişkin protokol” bulunduğu ancak ilgili protokolün etkin bir şekilde uygulanmadığı, bilgi talep yazılarının cevabında bazen gecikme yaşandığı, bazı yazılarda ise MAPEG tarafından cevap verilmediği,

Söz konusu protokolden sahada görevli MTA personelinin bilgisinin olmadığı,

Sondaj talep dosyalarında belirli bir standart bulunmadığı, sahada yapılacak sondajlara dair karar vermede talep dosyasında olması gereken asgari standart çalışmalara ve saha hafızası mahiyetinde detaylı bilgilere ihtiyaç bulunduğu,

Sondaj talep dosyalarının/formlarının oluşturulmasında ve değerlendirilmesinde sahada yapılan çalışmalar kadar saha ile ilgili özellikle daha önce yapılmış çalışmalar konusunda ne kadar bilgi sahip olduğu, talep konusu sahada daha önce sondaj çalışması yapıp yapılmadığı ya da ne tür araştırma ve analizler yapıldığı hususlarının sahada yapılacak sondajlar başta olmak üzere tüm çalışmalara dair karar vermede kritik değerde olduğu göz önüne alındığında çalışma konusu sahanın “geçmiş faaliyet hafızasının” proje ekibiyle protokolde belirtilen gizlilik kuralları çerçevesinde paylaşılması gerektiği,

2019 tarihli protokolün içeriğinin proje ekipleriyle paylaşılması ve sahada yapılacak çalışmalar konusunda MAPEG’den hangi bilgilerin edinilebileceğine dair personelin bilgi sahibi olmasının sağlanmasının gerektiği,

Aksi durumda her biri ayrı bir maliyet kalemi olan sondaj çalışmalarında sondaj talep dosyalarının/formlarının oluşturulmasında ve değerlendirilmesinde ve sonrasında yapılacak analizlerde etkin bir mükerrerlik kontrolü yapılamayacağı, sahada tekrar tetkiki gerektiğine karar verilen alanların dışında daha önce etkin bir çalışma yapılmış alanda yapılacak mükerrer işlerin kamuya külfet yükleyeceği,

Saha hafızası ile ilgili eksik paylaşımın mevcut durumda zorlu şartlarda fedakarca çalışan personelin emeğinin efektif kullanılmaması anlamına geleceği, bu durumun emek yönünden de personel ve lojistik maliyetler açısından da mükerrerliğe sebep olacağı,

Tespit edilmiş olup sahada icra edilen maden tetkik ve arama faaliyetlerinde harcanan kamu kaynağının etkin ve verimli kullanımı adına iki Genel Müdürlük arasında düzenlenen protokolün gerek içeriğinin gerekse uygulamasının yeniden gözden geçirilmesinde fayda mülhaza edilmektedir.

BULGU 9: Kurum Tarafından Ülke Genelinde Yapılan Proje Bazlı Maden Tetkik ve Arama Faaliyetlerinde Proje Danışmanı Olarak Çalışanlar ile Yapılan Protokollerin İçerik ve Veri Güvenliği Açısından Yetersiz Olması

Kurumun faaliyet alanları ile ilgili olarak ülke genelinde yapmış olduğu ARGE çalışmaları genelde proje bazlı olup yapılan denetimlerde bu proje kapsamında kurum dışı

görev alanların elde ettiği bilgi, belge ve verilerin gizliliği konusunda yeterli önlem alınmadığı tespit edilmiştir.

Kurumun özellikle madencilik alanında yapmış olduğu çalışmalar neticesinde elde edilen veriler ve sonrasında hazırlanan raporlar üzerinden söz konusu maden sahaları daha sonrasında Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü tarafından ihale edilmektedir. Dolayısıyla söz konusu ihalelerde adil ve eşit rekabetin sağlanması adına katılanlar açısından saha ile ilgili bilgilerin resmi makamlar tarafından paylaşılan verilerden ibaret olması önem arz etmektedir. Bunun için de bu tip ihalelerde ihaleye açılan maden sahasıyla ilgili verinin resmi makamlar dışında başka yollardan elde edilmesi imkanının önüne geçilmesi konusunda sahada daha önce proje bazlı çalışma yapan MTA'nın projelerinde görevli olanları kapsayacak şekilde veri güvenliği açısından almış/alacak olduğu önlemler etkin konumda olabilecektir.

Kurumun 2022 yılı denetimleri kapsamında yerinde ve sahada yapılan denetimler sırasında,

- Sahada icra edilen projelerde kurum personeli yanında yurt içi ve yurt dışı üniversitelerden proje danışmanı hocalar ile özel sektörde çalışan kişilerin de danışman olarak görevlendirildiği,

- Görevlendirilen danışmanlardan sadece üniversite öğretim görevlileri ile *“Yukarıda adları belirtilen araştırmacılar, çalışmalar süresince bilimsel araştırmaların gerektirdiği ve MTA Genel Müdürlüğü'nün maden arama ruhsat haklarıyla ilgili olarak gereken gizlilik kurallarına uymayı kabul ederler”* şeklinde içeriğinde bir madde de bulunan veri güvenliliği ve gizlilik konusunu içeren protokol yapıldığı, veri gizliliği ile ilgili belirtildiği üzere sadece bir maddenin bulunduğu, ancak protokolün kendisinde veya ekinde bu gizlilik kurallarının ne olduğu konusunda aydınlatıcı bir metin bulunmadığı, yine maddenin içeriğinde veri gizliliğini ihlalin hangi şartlarda gerçekleşeceğinin yazılı olmadığı, olası ihlal durumunda yaptırım öngören bir ibare de olmadığı, gizlilik kuralının ne kadar süreyle geçerli olduğuna dair hiçbir ifade yer almadığı,

- Gizlilik kapsamı sadece *“ruhsat haklarıyla ilgili olma”* şeklinde belirlenip ulusal çıkarlar veya madenin stratejik konumu gibi hususların protokolde yer almadığı,

- Madencilik sektöründe özel firmalarda çalışan ve proje danışmanı olarak görevlendirilen kişiler ile ise bu konularda bir protokol yapılmadığı,

- Yapılan işin bilimsel boyutu esas alındığında üniversite öğretim görevlilerinin bu tip projelerde görev alabilmesinin mantıklı ve bilimsel bir izahı yapılabilecekken aynı

---

zamanda sektörde maden ihalelerine girebilecek özel firma çalışanı konumunda olan kişilerin projelerde danışman olarak çalışmasının söz konusu ihalelerde eşitlik ve rekabet ilkelerinin tesisi açısından uygun olmayacağı,

- Üniversite öğretim görevlileri ile yapılan protokolün içeriğinin incelenmesinde ise söz konusu protokolün 30.07.1998 tarihli MTA Encümen kararı çerçevesinde yapıldığı, söz konusu encümen kararında süreye ilişkin bir sınırlama olmamasına rağmen uygulamada protokolün yıllık süreli yapıldığı, dolayısıyla veri güvenliliği ve gizliliği sağlama adına ilgili protokolde gizliliğin sağlanması konusunun süresiz olduğuna dair bir ibare yer almadığı,

- 30.07.1998 tarihli MTA Encümen kararında bilimsel yayın yapmak için dahi protokolün bitiminden itibaren 3 ay bekleme şart koşularken uygulamada imzalanan protokollerde böyle bir ifadenin yer almadığı,

- Yapılan protokoller ile ilgili Kurumda dayanak olabilecek veya uygunluk testine tabi tutulabilecek encümen kararı dışında bir mevzuat düzenlemesi bulunmadığı,

- Diğer taraftan Kurumda danışman sıfatıyla personel temini veya kullanılmasının hukuki dayanağı olarak, kurum yetkilileri tarafından sunulan 02.01.2003 tarihli bir MTA Encümen kararı bulunduğu, ancak encümen kararının mevzuat niteliğinde olduğuna dair Yasal bir düzenleme olmadığı, dolayısıyla projelerde danışman görevlendirilmesi, bu kişilere ödemelerde bulunması gibi hususlarda açık mevzuat düzenlemelerine ihtiyaç bulunduğu,

- Bu haliyle Kurum proje faaliyetleri konusunda elde edilen verilerin ve bilgilerin gizliliği, saklanması ve muhafazası adına yapılan protokolün hem içerik yönüyle hem dayanak yönüyle hukuken yetersiz olduğu,

Tespit edilmiş olup yukarıda yer verilen ve veri güvenliği açısından kritik değerdeki eksikliklerin ivedilikle giderilmesinde fayda mülahaza edilmektedir.

T.C. SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI
06520 Balgat / ANKARA
Tel: 0 312 295 30 00; Faks: 0 312 295 48 00
e-posta: sayistay@sayistay.gov.tr
<https://www.sayistay.gov.tr>